

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Diplomová práce

VYBRANÉ NÁLEŽITOSTI SMĚNKY A
JEJICH INTERPRETACE SOUDY

Kateřina Marešová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra obchodního práva

Studijní program Právo a právní věda

Studijní obor Právo

Diplomová práce

VYBRANÉ NÁLEŽITOSTI SMĚNKY A JEJICH
INTERPRETACE SOUDY

Kateřina Marešová

Vedoucí práce:

Mgr. Michaela Sigmundová, Ph. D.

Katedra obchodního práva

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni dne _____

Kateřina Marešová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce Mgr. Michaele Sigmundové, Ph.D., za její vedení, ochotu, vstřícný přístup a čas, který mi věnovala během zpracování této práce.

Mé poděkování patří též celé mé rodině za tvorbu potřebného zázemí a za podporu při studiu, zvláště pak děkuji svému příteli za jeho trpělivost a za velkou podporu, kterou mi po celou dobu poskytoval.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá vybranými náležitostmi směnky a jejich interpretací soudy. Úvodní část je věnována vysvětlení pojmu směnky pomocí jejích charakteristických rysů. První kapitola vybrané problematiky směnečného práva se zabývá vymezením směnečné sumy na směnce. V další kapitole je pozornost zaměřena na podepisování směnek, kde je rozebrána problematika podepisování výstavce i podepisování osob v zastoupení. Následující kapitola se věnuje místu placení směnky, kde je vysvětlena aplikace zákonného platebního místa a také možné způsoby vyjádření místa placení. Poslední náležitostí směnky, kterou se práce zabývá, je grafická úprava směnky, ve které je rozebrána zejména problematika rámečků ve směnce. V závěrečné části je porovnána česká a anglická právní úprava v kontextu této práce.

Abstract

This thesis deals with selected requisites of bills of exchange and their interpretation by courts. Introductory part is focused on explanation of the term bill of exchange/promissory note with the aid of characteristic attributes of the bills. First chapter of selected problems of the bills of exchange law is concerned with determination the sum of money in bills. Next chapter deals with signing the bills where the problems of signing of drawer and signing of procurators are concerned with. Next chapter is focused on payment place, application of statutory payment place and possible ways of expression the payment place in bills. The last requisite of bills that this thesis deals with is the graphic scheme of bills and it is particularly concerned with problems of frames in bills. Final part compares Czech and English law in the context of this work.

Klíčová slova

Směnka, neplatnost směnky, směnečná suma, podpisy na směnce, místo placení, grafická úprava směnky, rámečky.

Key words

Bill of exchange, promissory note, nullity of bill, sum of money in bill, signatures in bill, place of payment, graphic scheme of bill, frames.

Obsah

Abstrakt	
Abstract	
Klíčová slova	
Key words	
1 Úvod	1
2 Pojem směnky	3
2.1 Právní úprava směnky.....	3
2.2 Podstatné náležitosti směnky	6
3 Vybraná problematika směnečného práva a rozhodovací praxe soudů	8
3.1 Směnečná suma	8
3.1.1 Určitost směnečné sumy	8
3.1.2 Zákonná výkladová pravidla.....	9
3.1.3 Měna směnečné sumy.....	11
3.1.4 Úročení směnečné sumy	14
3.2 Podpisy na směnce	16
3.2.1 Podpis výstavce	16
3.2.2 Závaznost podpisu	17
3.2.3 Okamžik podepisování	19
3.2.4 Podpis fyzické osoby	20
3.2.5 Podpis právnické osoby	21
3.2.6 Podpisy zástupců	23
3.2.6.1 Podepisování prokuristů	26
3.2.6.2 Podepisování statutárních orgánů.....	27
3.2.6.3 Podepisování osob pověřených určitou činností při provozování závodu	29
3.2.7 Dokazování pravosti podpisu na směnce.....	30

3. 3 Místo placení	31
3.3.1 Platební místo jakožto podstatná náležitost směnky	31
3.3.2 Zákonné platební místo.....	32
3.3.3 Určitost platebního místa.....	33
3.3.4 Postupné upřesňování platebního místa.....	36
3.3.5 Místní údaj jako součást obchodního jména.....	37
3.3.6 Splatnost „v sídle věřitele“	37
3.3.7 Určení pomocí poštovního směrovacího čísla obce	39
3.3.8 Splatnost „v České republice“	41
3.3.9 Problematika aplikace zákonného platebního místa.....	42
3.3.3 Domicilovaná směnka	44
3. 4 Grafická úprava směnky.....	47
3.4.1. Podoba směnky	47
3.4.2 Rámečky ve směnce	48
3.4.2.1 Rámečky uvnitř směnky	48
3.4.2.2 Rámeček lemující celou směnku.....	54
3.4.2 Přívěsek ke směnce.....	55
4 Právní úprava Velké Británie v kontextu této práce	56
4.1 Základy právní úpravy	56
4. 2 Definice směnky	58
4.3 Podstatné náležitosti	59
5 Závěr.....	61
6 Resumé	65
7 Seznam použitých pramenů a literatury	68
7.1 Učebnice, komentáře, monografie.....	68
7.2 Publikace v odborných časopisech	68
7.3 Soudní rozhodnutí.....	69

7.3.1 Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci.....	69
7.3.2 Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze.....	70
7.3.3 Rozhodnutí Nejvyššího soudu CR.....	72
7.3.4 Rozhodnutí Ústavního soudu ČR	74
7.4 Kvalifikační práce.....	74
7.5 Zahraniční prameny	74
7.6 Právní předpisy	75
7.7 Elektronické prameny	75
8 Přílohy	76

1 Úvod

Směnka je rozšířeným a velmi oblíbeným institutem závazkových smluvních vztahů. Jedná se o obchodovatelný cenný papír, který představuje jednoduchý a účinný zajišťovací i platební nástroj. Směnečná listina je také v mnoha ohledech institutem velice specifickým. V právním řádu České republiky bychom stěží našli institut právní povahy srovnatelný.

Tak jako mnoho jiných záležitostí v životě, i směnka může být „dobrý sluha i špatný pán“. Dobrým sluhou je směnka v rukou člověka, který se dobře orientuje ve směnečném právu včetně obsáhlé (a někdy i kontradiktorní) judikatury. Směnka totiž představuje účinný platební i zajišťovací instrument a v mnoha situacích se stává užitečným pomocníkem. Vymáhání dlužné částky ze směnky je poměrně jednoduché a rychlé. Věřiteli stačí, když společně s žalobou předloží originál směnky, nemusí již prokazovat závazek zajištěný směnkou. Často jsou proto směnky využívány podnikateli, bankami, finančními institucemi a stále více jsou také používány laickou veřejností. Ovšem zlým pánem se směnka stává v případě, kdy je nesprávně nebo chybně vyhotovena. Pokud totiž směnka neobsahuje všechny zákonem předepsané obsahové požadavky, nebo tyto nejsou vyznačeny na směnce určitým způsobem, může to způsobit její neplatnost. Neuvážený podpis na směnce a nedůsledná obrana proti jejímu vymáhání tak může způsobit vážné potíže, a to nejen jejímu výstavci. Proto také bývá směnka často vnímána jako obávaný a nebezpečný institut, a to především laickou veřejností.

Téma směnek a jejich náležitostí jsem si pro svou diplomovou práci zvolila právě z důvodu ojedinělosti institutu směnky. Kromě výše naznačených zvláštností je směnečné právo také specifické v tom, že zákon, kterým je upraveno současné směnečné právo v České republice, byl přijat v roce 1950. Zákon směnečný a šekový (dále také jen „ZSŠ“)¹ je natolik kvalitní, že k jeho novelizaci došlo pouze třikrát², a to většinou pouze z důvodu změny systematiky právního řádu a nikoli z důvodu obsahových změn zákona. ZSŠ se tak řadí k

¹ Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

² novelizace proběhla zákonem ze dne 18. ledna 2000, č. 29/2000 Sb.; zákonem ze dne 31. října 2007, č. 296/2007 Sb. a zákonem ze dne 25. ledna, č. 91/2012 Sb.

nejstabilnějším normám v právním řádu České republiky. Stručnost tohoto zákona, a zároveň jeho přísnost na obsahové požadavky směnečné listiny, otevírají široký prostor pro rozhodovací praxi soudů. Tím se judikatura soudů stala důležitou součástí směnečného práva. I přes to, že rozhodnutí soudů nemají v České republice normotvornou povahu, je role judikatury odvolacích soudů ve směnečném právu nepochybná. Ústavní soud dospěl k závěru, že „*bezdůvodné opomenutí či nevypořádání se s judikaturou vyšších soudů může mít rysy jurisdikční libovůle, nevyloží-li soudy dostatečně důvody, pro které ustálenou rozhodovací praxí odmítají*“³⁴

Směnečná rozhodovací praxe soudů se postupem doby vyvíjela spolu s tím, jak docházelo k užívání směnek coby platebních či zajišťovacích prostředků. Judikatura v oblasti směnečné se nakonec ve velké míře ustálila a sjednotila, avšak nadále existuje několik zajímavých oblastí, které vyvstaly z případů, kdy směnka byla soudem pro neplatnost zrušena, a to z důvodu nesprávných údajů na směnce. Z případů, které mne nejvíce zaujaly, se jedná o téma vyznačení směnečné sumy na směnce, podepisování směnky, místa placení směnky a grafické podoby směnky. Z důvodu obsáhlosti směnečného práva se budu (po krátkém uvedení samotného pojmu směnky) dále zabývat pouze těmito čtyřmi oblastmi směnečného práva tak, abych se této konkrétní problematice mohla do hloubky věnovat a náležitě ji pochopit.

Cílem mé práce je tedy prozkoumat a zhodnotit, jak soudy interpretují výše uvedené náležitosti směnečné listiny, poukázat na vývoj judikatury a na některá sporná rozhodnutí soudů. Za cíl si také kladu porovnat tuto problematiku s anglickou právní úpravou, čemuž se budu věnovat v závěrečné kapitole.

³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. 11. 1999. Sp. zn. III. ÚS 470/97. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁴ Princip jednoty rozhodování nově zavádí nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb., když v ustanovení § 13 uvádí: „*Každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích.*“

2 Pojem směnky

2.1 Právní úprava směnky

Definice směnky a jejích hlavních znaků je ponechána právní nauce, právní řád totiž neobsahuje žádnou legální definici směnky. Právní literatura definuje směnku a její hlavní znaky, což je účelné pro pochopení smyslu institutu směnky a také pro její úspěšné používání v podnikatelských, obchodních i jiných vztazích. „*Směnka je v právní teorii obvykle definována jako dlužnický dokonalý cenný papír, jímž za předpokladu splnění přísných formálních náležitostí vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek určité osoby zaplatit majiteli směnky v určitém místě a čase stanovenou peněžitou částku.*“⁵

Abstraktnost závazku spočívá v tom, že jeho právní důvod není pro existenci směnečného právního vztahu podstatný a ze směnky tak nevyplývá kauza směnečného závazku⁶. V praxi se abstraktnost závazku projevuje tím, že pokud jsou splněny formality dané zákonem, vznikne plnohodnotný směnečný závazek a žádných jiných okolností nebude třeba, jelikož zákon žádné další okolnosti ke vzniku směnečného závazku nevyžaduje. I když se běžně vystavení směnky o konkrétní důvod opírá nebo vznikne z určité hospodářské potřeby, nemá to vliv na existenci směnečného závazku, i kdyby byl důvod vzniku směnky na ní vyznačen. Směnečný právní vztah, který vzniká vystavením směnky, je tedy samostatný. Tento závazek je oddělený od závazku, který byl původem jeho vzniku. Směnečný právní vztah není závazkem akcesorickým vůči jinému závazku. Soudní praxe dovodila, že směnka, která slouží k zajištění pohledávky, je samostatným nárokem, který je nezávislý na existenci zajištěné pohledávky.⁷ „*Směnka, lhostejno v jaké funkci, stojí ve vztahu k jiným závazkům vždy v postavení zcela samostatného na souvisejícím obecném závazku zcela*

⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2008. Sp. zn.: 29 Odo 1141/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁶ KOTÁSEK, Josef. Směnka a její kauza. *Právní rozhledy*, 1997, č. 12, s. 615.

⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 5. 1998. Sp. zn.: 5 Cmo 14/97. *Soudní rozhledy*, 1999, č. 2, s. 54.

*nezávislého závazku.*⁸ To je důležitý poznatek, protože zajišťovací směnky jsou v současné směnečné praxi převážnou částí směnek v oběhu.⁹

Směnka se řadí mezi tzv. dokonalé cenné papíry. To znamená, že vznik i osud směnečných práv a povinností jsou se směnečnou listinou nerozlučně spojeny. Můžeme říci, že právo je ve směnečné listině inkorporováno a tím jsou práva a povinnosti směnečných vztahů směnkou definována a spolu s ní existují a také zanikají. Do směnečné listiny je tak vtělen závazek a v důsledku nerozlučné vazby mezi listinou a nárokem je předložení listiny nutnou podmínkou pro výkon práva v listině obsaženého. S tímto rysem souvisí legitimační funkce směnek. V praxi se tato funkce projevuje tak, že majitel musí směnku dlužníkovi předložit pro to, aby vznikla povinnost poskytnout plnění ze strany dlužníka. Tím, že majitel směnky předloží originál směnečné listiny, prokazuje svůj nárok na plnění. Zde se projevuje silné postavení věřitele, neboť ten nemusí prokazovat, že výstavce směnečnou sumu věřiteli skutečně dluží. Nemusí dokonce prokazovat ani vznik závazku, na základě kterého byla směnka vystavena.

Typickým rysem závazků, vznikajících z dokonalých cenných papírů, je jejich formálnost. Formálnost směnečných závazků je znakem toliko nejtypičtějším, kterým se směnka vyznačuje. Tato formálnost je dána samotnou podstatou směnky. ZSŠ velice rigidně upravuje obsah směnky a klade na něj velký důraz. V praxi má tato formálnost výhody i nevýhody. Na jednu stranu mohou totiž v důsledku směnečné přísnosti vznikat různorodá pochybení, která mají svůj původ v již samotném sepisování směnky. Stačí, aby výstavce některou povinnou náležitost pominul či uvedl nepřesně, a tím způsobí neúmyslnou neplatnost celé směnky. Pokud totiž nebude listina vykazovat znaky, které jsou přísně stanoveny a vyžadovány zákonem jako náležitosti podstatné, listina nebude považována za směnku a nenastanou ani účinky s ní spojené. Na druhou stranu ale směnečná přísnost není bezúčelná. Formálnost totiž činí směnečné právní vztahy jednoduchými a poskytuje snadnou dispozici s těmito směnečnými závazky, když obsah závazku je jasně dán právě tím, co je na směnečné listině psáno. Směnka je tím velice jednoduše převoditelná a obchodovatelná, čímž se naplňuje její hlavní hospodářský účel.

⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-182-6. s. 8.

⁹ KOVAŘÍK, Zdeněk. Zajišťovací směnky a některé další otázky směnek ve světle soudních rozhodnutí. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 8, s. 281.

Se směnečnou formálností souvisí to, že směnka je závazkem nesporným. To znamená, že jedině, co oprávněný ze směnky prokazuje, je to, že je vlastníkem směnky¹⁰. To platí jak pro případ, kdy směnku předkládá dlužníku k placení, tak pro případ, kdy se domáhá zaplacení směnky u soudu. Vlastník směnky není povinen prokazovat, že povinný ze směnky danou směnečnou částku skutečně dluží. Dlužník ze směnky má v rámci soudního řízení pouze možnost vznést námitky, a pokud neunesse své důkazní břemeno, bude mít povinnost směnku zaplatit. Tato jednoduchost směnečného vztahu má i své nevýhody - například se může stát, že „*proti směnce bude placen nedluh, nebo závazky jinak nevymahatelné, jako jsou nároky promlčené či nároky z her a sázek, i nároky právu se obecně přičící, jako jsou kupříkladu nároky z lichvy.*“¹¹ Výše popsané typické rysy směnky jsou obsaženy v termínu pro směnky příznačném, jedná se o fenomén směnečné přísnosti, který charakterizuje samotnou podstatu směnky.

Jak můžeme vidět, je důležité, aby byl směnečný závazek vymezen nejen formálně, ale také obsahově správně. K tomuto Vrchní soud v Praze judikoval: „*směnka je vysoce formální cenný papír, který s ohledem na svou převoditelnost musí být naprosto určitý a nevyvolávající jakoukoliv pochybnost o právech a povinnostech s ním spojených.*“¹² Na jednu stranu nelze než souhlasit, že takový stav by byl pro každou směnku ideální. Na druhou stranu se však v praxi určité pochybnosti o právech a povinnostech objevují. Drobné nepřesnosti by ale z důvodu právní jistoty neměly být pro platnost směnky fatální. Proto i soudy postupně stále více a více připouští v oblasti směnečného práva aplikaci obecné zásady preference výkladu ve prospěch platnosti¹³. Tento princip je nakonec od účinnosti nového občanského zákoníku¹⁴ definován přímo v ustanovení § 574, tedy že na právní jednání je třeba hledět spíše jako na platné než jako na neplatné. Vývoj rozhodovací praxe soudů po účinnosti nového občanského zákoníku teprve ukáže, jak se soudy vypořádají s tímto pravidlem ve vztahu ke směnečným závazkům.

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2031/2011. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹¹ KOVARÍK, Zdeněk *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-7400-402-5. s. 55.

¹² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17.2.1999. Sp. zn.: 9 Cmo 504/1998. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹³ např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2008. Sp.zn.: 28 Cdo 3233/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

I přes to, že směnečná přísnost závazků vznikající ze směnek má postupnou tendenci k oslabování, považuji za potřebné, aby účastníci směnečného vztahu dbali zvýšené opatrnosti při zacházení se směnkami, a aby se orientovali nejen v požadavcích, které zákon na směnečnou listinu klade, ale aby znali i širší souvislosti především s ohledem na směnečnou judikaturu soudů. Z tohoto důvodu považuji za účelné vymezit alespoň stručně jednotlivé podstatné náležitosti směnky tak, jak je definuje zákon a teprve následně detailněji rozebrat náležitosti směnky, které jsem pro tuto práci vybrala.

2.2 Podstatné náležitosti směnky

Obsah směnky se skládá z jednotlivých zápisů¹⁵. Aby směnka byla platná, musí obsahovat všechny podstatné náležitosti, které určuje zákon. Kromě těchto podstatných náležitostí, které na směnečné listině musí být, může také směnka obsahovat i údaje fakultativní. Tyto budou mít zpravidla význam obchodní a nebudou se týkat přímo práv z listiny. Jak již bylo naznačováno výše, pravdivost údajů zapsaných na směnce není směrodatnou skutečností pro platnost a účinnost jak těchto údajů, tak celé směnky. Prvořadá je pouze formální bezchybnost. Problematika pravdivosti či nepravdivosti obsahu směnky a jejich důsledky zákon přímo neřeší. Právní nauka došla k závěru, že „směnka je platná, je-li obsah směnky logicky možný. Jde o logiku obecnou, [...] Jedná se však i o logiku vnitřní, když ku příkladu nemůže logicky předcházet datum splatnosti směnky datu jejího vystavení.“¹⁶ Jak můžeme vidět, materiální pravdivost je u směnečných závazků oslabena, což ovšem koresponduje se samotnou podstatou směnky tak, jak je definována pomocí jejích charakteristických rysů.

Povinné náležitosti směnky ZSŠ uvádí v čl. I § 1 pro směnku cizí a v čl. I § 75 pro směnku vlastní. Na prvním místě jde o označení, že jde o směnku. Toto označení musí být pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, v kterém je listina sepsána. Dále směnka cizí musí obsahovat bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu. Směnka cizí také musí obsahovat jméno směnečníka, což je osoba, která má zaplatit směnečnou sumu. Místo těchto dvou náležitostí bude směnka vlastní obsahovat bezpodmínečný slib zaplatit určitou

¹⁵ ZSŠ užívá také pojmů „doložky“ nebo „poznámky“.

¹⁶ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck. 2011. ISBN 978-80-7400-385-1. s. 9.

peněžitou sumu. Dalšími povinnými údaji pro směnku vlastní i směnku cizí je údaj splatnosti a dále místo, kde má být placeno. Povinnou náležitostí je samozřejmě i jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno, dále datum a místo vystavení směnky a konečně podpis výstavce.

V další části mé práce se zaměřím na vybrané náležitosti směnečné listiny s důrazem na jejich výklad soudy.

3 Vybraná problematika směnečného práva a rozhodovací praxe soudů

3.1 Směnečná suma

3.1.1 Určitost směnečné sumy

Účelem vystavení směnky je zaplacení konkrétní peněžité sumy dlužníkem ze směnky, tj. výstavcem, směnečnému věřiteli tj. remitentovi. Zákon směnečný a šekový vyžaduje, aby směnka obsahovala bezpodmínečný slib (u směnky vlastní) nebo bezpodmínečný příkaz (u směnky cizí) zaplatit určitou peněžitou sumu (neboli směnečný peníz).

Směnečná suma může být udána slovy, čísly, nebo oběma způsoby. Základním požadavkem tedy je, aby ze směnečné listiny samé bylo jednoznačně jasné, kolik se má za konkrétní směnku zaplatit při její splatnosti. Přitom je nutné, aby údaj o směnečné sumě byl bezpochyby jasný nejen účastníkům směnečného vztahu, ale také komukoliv, kdo by se mohl případně stát jejím nabyvatelem. Určitost směnečné sumy se tedy posuzuje objektivně a ne pouze z pohledu konkrétních subjektů směnečného závazku.

Aby byla tato náležitost splněna, musí být mimo jiné peněžitá suma vymezena určitě. Podmínku určitosti jistě nesplní suma udaná například výrazem „zaplatím částku, která mi bude sdělena“, suma vymezená alternativně („2000 Kč nebo 1500 Kč“) nebo jinak neurčitě („peněžní ekvivalent automobilu značky Škoda SPZ...“)¹⁷. Obecně je také možné vymežit směnečný peníz v haléřích. V současnosti je nejmenší platnou peněžní jednotkou na území České republiky jedna koruna, ovšem soudní judikatura dovodila, že podmínka určitosti peněžité sumy „je splněna i tehdy, je-li směnečný peníz vyjádřen nejen v korunách, ale i v haléřových jednotkách nedělitelných deseti (tj. jako oběživo neexistujících)“¹⁸. I Nejvyšší soud dospěl k závěru, že „bez zřetele k tomu, jaká je nejmenší platná mince v České republice, je nejmenší peněžní jednotkou v České republice jeden

¹⁷ Srov. KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-965-4. s. 35.

¹⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. listopadu 1999. Sp. zn 9 Cmo 672/98. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 5, s. 67.

halěr.¹⁹ Ostatně zákon o České národní bance jednoznačně stanovuje, že česká koruna se dělí na sto halěrů²⁰. Při placení takové směnky v hotovosti je pak zapotřebí postupovat v souladu s pravidly zaokrouhlování.

Můžeme shrnout, že směnečný peníz je základní složkou směnky a určuje směnku jako dlužnický cenný papír. Ze směnečné listiny musí vyplývat vždy pouze závazek peněžitý. Směnku nelze vystavit na zboží nebo na jiné dokumenty, které představují platební závazek, jako například obligace, akreditivy nebo záruční listiny z bankovní záruky. Splnění požadavku určitosti směnečné sumy podmiňuje platnost listiny jako směnky.

3.1.2 Zákonná výkladová pravidla

Směnečná suma je na směnce zpravidla uvedena dvěma způsoby. Jednak slovy, kdy je vyjádření sumy součástí směnečného příkazu jako souvislého textu. Vedle toho se zpravidla suma udává číselným údajem v pravém horním rohu, zvláště pokud se jedná o předtištěný směnečný formulář.

Zákon pak stanovuje základní pravidla pro případ, kdy si tyto dva údaje konkurují. Výkladové ustanovení obsažené v ustanovení čl. I § 6 odst. 1 ZSŠ upravuje případ, kdy je směnečná suma na směnce udána jak slovy, tak čísly a tyto údaje jsou navzájem v rozporu. Pak platí ten údaj peněžité sumy, který je určený slovy: „*Je-li směnečná suma udána jak slovy, tak čísly a neshodují-li se tyto údaje, platí suma vyjádřená slovy.* Přednost má částka uvedená slovy pravděpodobně z toho důvodu, že se předpokládá, že v údaji číselném se budou vyskytovat chyby častěji, než v údaji slovním.

Další výkladové ustanovení obsahuje hned druhý odstavce ustanovení čl. I § 6 ZSŠ. Z tohoto ustanovení vyplývá, že do směnky může být vtělen pouze jeden směnečný závazek. Pokud by totiž bylo na směnce více údajů určující směnečnou sumu a tyto údaje by si navzájem konkurovaly, pak dle tohoto ustanovení platí, že směnečná suma je určena tou částkou, která je na směnce uvedena jako suma nejnižší: „*Je-li směnečná suma udána několikrát slovy nebo několikrát čísly a neshodují-li se tyto údaje, platí suma nejmenší.*“

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 9. 2003. Sp. zn. 29 Odo 975/2002. In: CODEXIS [právní informační systém].

²⁰ srov. ustanovení § 13 zákona č. 6/1993 Sb., zákon o České národní bance.

V souvislosti s těmito výkladovými ustanoveními se často objevuje právní názor, že je-li suma vyjádřena samostatnými oddělenými slovy (např. pět set tisíc korun českých), jedná se o rozpor mezi částkami a směnka tak zní pouze na pět korun českých, tedy na částku nejnižší. Takový výklad má sice své opodstatnění a má zabránit případům, kdy by byla na směnku dodatečně dopsána částka a tím by došlo k neoprávněnému zvýšení směnečné sumy. Na druhou stranu však může být tento výklad absurdní, a to především v případech, kdy je na směnce z nevědomosti a v dobré víře zapsáno číselné vyjádření peněžité částky, sice souvisle a na jednom místě, avšak s mezerami mezi všemi slovy. V tomto případě bych se přikláněla k výkladu, který by nepřipustil takto protismyslný závěr, a který by zachoval platnost celé částky. Je zřejmé, že v případě, jako je tento, by nebylo vhodné přijmout jediný závazný postup výkladu, jelikož praxe přináší různorodé situace, a tak je potřeba postupovat v závislosti na posouzení každého konkrétního případu. V rozhodovací praxi soudů ovšem již můžeme pozorovat postupnou tendenci k upouštění od přísných výkladů, kdy soudci začínají brát v potaz i záměr účastníků směnečných vztahů.

V tomto směru je zajímavé rozhodnutí Nejvyššího soudu v ČR z roku 2010. Směnka v tomto případě obsahovala údaj směnečné sumy, která byla vyjádřena jednou číselným údajem „52.865,- Kč“ a podruhé slovy tak, že pod částkou „padesátdvatisíce“ byla uvedena částka „osmsetšedesátpět korun českých“. Nejprve soud prvního stupně dovodil, že z takové směnky vyplývá pouze nárok na zaplacení částky 865,- Kč a to z toho důvodu, že se jedná o rozpor mezi dvěma různými směnečnými částkami, jelikož směnečná suma vyjádřená slovy (obsahující dvě různé peněžité částky) neodpovídá výši směnečné sumy vyjádřené číslicemi.

Naproti tomu odvolací soud žádný takový rozpor ve slovním vyjádření směnečné sumy neshledal. Vrchní soud v Praze dovodil, že pokud je slovní údaj kvůli nedostatku místa v řádku formuláře směnky rozdělen a není tak vypsán nepřetržitě, nejedená se o rozpor mezi směnečnými částkami a na směnce je tak vyjádřena pouze jedna směnečná suma ve výši 52.865,- Kč, což dovodil i na základě porovnání číselného a slovního vyjádření směnečné sumy. Vyloučil tak v tomto případě aplikaci pravidla obsaženého v ustanovení čl. I § 6 ZSS²¹.

²¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. ledna 2008. Sp. zn.: 6 Cmo 352/2007. In: CODEXIS [právní informační systém].

Nejvyšší soud ČR pak tento závěr potvrdil: „*V situaci, kdy obě části slovní podoby směnečné sumy jsou umístěny před údajem označujícím měnu, v níž má být zaplacen, přičemž současně oba slovní údaje při jejich souvislém čtení odpovídají částce udané čísly, nelze dospět k jinému závěru, než že směnka zní na jedinou (číslly a slovy shodně vyjádřenou) směnečnou sumu 52.865,- Kč.*“²²

Důležité pravidlo plynoucí z tohoto rozhodnutí tedy je, že směnka zní na takovou částku, která je uvedena jako slovní podoba směnečné sumy před údajem označujícím měnu (a to i když je částka rozdělena na dvě části), pokud současně oba slovní údaje při jejich souvislém čtení odpovídají částce udané čísly. Pozitivním na tomto rozhodnutí shledávám to, že soud přihlédl ke zvláštnostem konkrétního případu a upustil od aplikování ustanovení, které by způsobilo přílišnou formální přísnost. Směnečná přísnost je sice podstatou směnečných závazků, ale vývoj soudní judikatury ukazuje, že tendencí je postupné opouštění od přílišně formalistického pojetí směnečných závazkových vztahů.

3.1.3 Měna směnečné sumy

Pod požadavek určitosti směnečné sumy je podřazován také požadavek určitosti vyjádření měny, ve které má být směnečný peníz zaplacen. Dle Vrchního soudu v Praze se „*požadavek určitosti peněžité sumy uvedené ve směnce vztahuje nejen na číselné nebo slovní vyjádření peněžité částky, ale i na měnu, v níž má být zaplacen*“²³. To znamená, že nejen vyjádření výše částky, ale také měna je podmínkou určitosti směnečné sumy. ZSŠ v tomto případě ale neurčuje žádné pravidlo, které by stanovilo presumpci platné měny v místě vystavení nebo platné měny dle místa placení směnky pro případ, kdy by určení měny na směnce zcela chybělo. Samotné vyjádření měny může být doslovné, nebo je možné používat i zkratky (Kč, CZK, EUR).

Základní pravidlo pro vyjádření měny je takové, že směnečná suma může být určena v jakékoliv měně, musí však jít o měnu, která v okamžiku vystavení směnky reálně existuje. To znamená, že se musí se jednat o měnu, která je platná a přijímaná alespoň v jednom státě jako zákonné platidlo. Pokud totiž směnka obsahuje „*údaj o peněžité sumě ve měně, která v den jejího vystavení*

²² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2010. Sp. zn.: 29 Cdo 176/2009. In: CODEXIS [právní informační systém].

²³ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 6. 1996. Sp. zn. 4 Cmo 386/96. In: CODEXIS [právní informační systém].

*neexistovala, není platnou směnkou*²⁴. Vrchní soud v Olomouci dovedl, že pokud je směnečný peníz udán ve měně, která v době vystavení směnky neexistuje ani na území České republiky, ani na území jiného státu (v tomto případě se jednalo o korunu československou), pak není splněn požadavek určitosti, nemůže být tudíž přesně určeno, kolik má být za danou směnku zapláceno a směnku nelze považovat za platnou.

Také případ, kdy směnka obsahuje dvě různé měny, způsobí neplatnost směnky. V tomto případě totiž nelze využít ustanovení čl. I § 6 ZSŠ, který reaguje na případný konflikt mezi částkami směnečné sumy. Takto rozhodl Vrchní soud v Praze, kdy dovedl, že *„ustanovení čl. I. § 6 ZSŠ se týká jen rozporů v částkách na směnce uvedených. Nedotýká se označení měny*²⁵. Při vypisování směnky je tak potřeba dbát i na určitost takového nenápadného údaje, jakým je měna. *„Je-li označení měny na listině rozporné, [...] směnka je vnitřně rozporná v tomto údaji, nejde potom o slib zaplatit určitou peněžitou sumu a listina není platná jako vlastní směnka.*²⁶

Problematika měny směnečné sumy byla aktuální především v souvislosti se vznikem České republiky a Slovenské republiky po zániku České a Slovenské Federativní republiky. Vznikly totiž dvě nové měny a koruna československá jako měna zanikla. Po této měnové odluce stále obíhaly směnky s měnou v československých korunách, která byla pro účastníky zažitá. Mohly se tak objevit směnky, které byly vystaveny již po zániku československé koruny, ale přesto zněly na československou korunu. Soudní judikatura se rychle sjednotila v názoru, že *„směnka vystavená na koruny československé (Kčs) po 8. 2. 1993 není platnou směnkou cizí, protože neobsahuje příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu.*^{27 28} Nařízením vlády²⁹ byl totiž stanoven den oddělení měn právě na 8. 2. 1993. Odtud soudní judikatura dovedla neplatnost směnky z důvodu neurčitosti měny v závislosti na rozhodném dnu oddělení měn.

²⁴ Ibid.

²⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 9. 1994. Sp. zn. 5 Cmo 229/94. *Soudní Rozhledy*. 1996, č. 3, s. 56a.

²⁶ Ibid.

²⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 6. 1995. Sp. zn. 5 Cmo 527/94. *Právní rozhledy*. 1996, č. 4, s. 176.

²⁸ Stejně rozhodl Vrchní soud v Praze například ve svém dalším rozsudku: *„Směnka vystavená po 8. únoru 1993 a znějící na koruny československé (Kčs) nemůže být platnou směnkou, neboť neobsahuje příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu.*“ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 12. 1994. Sp. zn. 3 Cmo 228/94. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 2, s. 33.

²⁹ Nařízení vlády č. 61/1993 ze dne 2. února 1993 Sb., k provedení zákona č. 60/1993 Sb., o oddělení měny.

V tomto rozhodnutí z roku 1995 se projevuje ještě silná směnečná přísnost. Směnka byla v tomto případě vystavena v měně „Kčs“, ovšem čtyři měsíce po rozhodném dni pro určení platné měny. V tomto případě byl zřejmý záměr vystavení směnky v českých korunách, ovšem na předtištěném formuláři se stále objevovalo „Kčs“. Vrchní soud dokonce v tomto rozhodnutí připustil, že cílem vystavení směnky mělo být vytvoření závazku v českých korunách. Ovšem dle názoru soudu tento záměr na směnce uskutečněn nebyl. A protože „*pro práva ze směnky je vždy rozhodující obsah listiny a nikoliv záměry, které stály při jejím vystavení*“³⁰, soud označil směnku za neplatnou. Absurdnost tohoto závěru také spočívá v tom, že česká koruna byla s měnou původní v kursu 1:1.

Další důležitý požadavek, který soudní praxe dovodila, vychází z jiné podstatné náležitosti, kterou je nutnost vyjádření slova „směnka“ v jazyce, v němž je směnka sepsána³¹. Soudní praxí bylo dovozeno, že tímto pravidlem je zároveň také určeno, že směnečná listina musí být v době, kdy je vydána, jednojazyčná. „*Nepřichází tak v úvahu, aby část směnky byla v jazyce jednom a část druhá v jazyce jiném*“³² Dle Nejvyššího soudu toto platí dokonce i pro případ, kdyby se jednalo o jazyky příbuzné, které by nečinily směnku zcela nesrozumitelnou.

V tomto konkrétním případě se jednalo o dvě směnky, na kterých byla jedním údajem vymezena měna v rámci číselného vyjádření směnečné sumy zkratkou „CHF“ (což je zkratka dle české normy pro švýcarský frank) a druhým údajem byla vymezena měna v rámci slovního vyjádření směnečné sumy jako „swiss francs“. Právě tato skutečnost byla dle Nejvyššího soudu „*důvodem neplatnosti obou směnek. Není totiž pochyb o tom, že u sporných směnek, vystavených v českém jazyce, zmíněný údaj měny odporuje požadavku jazykové jednoty směnky.*“³³ Touto právní větou Nejvyšší soud již pouze potvrdil stanoviska nižších soudů, které rozhodovaly v obdobných případech. Tak například Vrchní soud v Olomouci určil, že směnka musí být „*vystavena pouze v jednom jazyce. Není-li na směnce údaj označující směnečnou měnu, v níž má být*

³⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 6. 1995. Sp. zn. 5 Cmo 527/94. *Právní rozhledy*. 1996, č. 4, s. 176.

³¹ srov. čl. I § 75 bod ZSŠ.

³² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010. Sp. zn. 29 Cdo 427/2009. In: CODEXIS [právní informační systém].

³³ Ibid.

směnečná suma zaplacená, vyjádřen v jazyce, ve kterém je listina sepsána, nejde o platnou směnku vlastní."³⁴

3.1.4 Úročení směnečné sumy

Zákon směnečný a šekový připouští vyznačení úrokové doložky ve směnce, avšak podle toho, jak byla určena splatnost směnky. Splatnost směnky může být stanovena čtyřmi způsoby³⁵: na viděnou (tzv. vistasměnka), na určitý čas po viděné (tzv. lhůtní vistasměnka), na určitý čas po datu vystavení (tzv. datosměnka) a na určitý den (tzv. fixní směnka). Dle ustanovení čl. I § 5 odst. 1 ZSŠ je možné ustanovit zúrokování směnečné sumy pouze ve směnce splatné na viděnou nebo ve směnce splatné na určitý čas po viděné. Pokud by bylo úročení směnečné sumy stanoveno ve směnce splatné v určitý den nebo ve směnce splatné v určitý čas po datu vystavení, nezpůsobil by takový údaj neplatnost směnky, pouze by dle zákona taková doložka platila za nenapsanou.

Důvodem, proč zákon neumožňuje úročení směnečné sumy v případě směnek s pevně určeným datem splatnosti je skutečnost, že datum splatnosti nemůže účastník směnečného vztahu dopředu přesně odhadnout³⁶. Směnka splatná na viděnou je splatná při předložení. Lhůtní vistasměnka je splatná v určitý čas po vidění (například „za měsíc po viděné zaplaťte...“). Oproti tomu u fixní směnky a datosměnky je splatnost jasná již při jejím vystavení. Pokud si tedy účastníci směnečného vztahu založeného na fixní směnce nebo datosměnce přejí ujednat úročení směnečné listiny, musí si úroky vypočítat a zahrnout jej přímo do směnečné sumy. Pokud by byl úrok vyjádřen v úrokové doložce, věřitel by o tyto úroky přišel, protože by taková doložka platila za nenapsanou.

Co se týče úročení vistasměnek a lhůtních vistasměnek, u kterých je úroková doložka přípustná, je nutné splnit dvě základní podmínky, aby byl úrokové doložce přiznán její účinek. Za prvé musí být úroková doložka obsažena přímo ve směnečné listině. Je nepřípustné, aby úročení směnečné sumy vyplývalo například z jiné smlouvy, která danou směnku doprovází³⁷. V právní nauce se objevuje také názor, že vyjádření úrokové doložky na přívěsku směnky rovněž

³⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 8. 2008. Sp. zn. 9 Cmo 96/2008. In: CODEXIS [právní informační systém].

³⁵ Srov. čl. I § 33 odst. 1 ZSŠ.

³⁶ Srov. KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-965-4. s. 73.

³⁷ Ibid. s. 74.

vyvolává neplatnost úrokové doložky³⁸. Proto lze doporučit umístění doložky přímo u směnečné sumy („10 000 Kč s úrokem 7% ročně“). Za druhé musí být na směnce udána přesná výše úrokové míry. V úrokové doložce nelze pouze odkazovat na obecnou úrokovou sazbu. Dle zákona by úroková doložka, ve které by nebyla udána přesná úroková míra, platila za nezapsanou. Také je potřeba neopominout skutečnost, že pokud by úroková doložka neměla podobu úrokové sazby, ale byla by na směnce vyznačena v podobě částky vypočteného úroku, mohla by být směnka posouzena podle stejných pravidel jako v případě uvedení více směnečných částek na jedné směnce. Směnečnou sumou by pak byla nejmenší částka uvedená na směnce.

Podle zákona běží úrok od data vystavení směnky. Zákonem je ale předpokládáno, že může být určen i den pozdější. Pak běží úrok od tohoto dne. Spornou otázkou ovšem je, do kdy běží úrok stanovený ve směnce. Právní nauka se neshodla, zda úrok běží do splatnosti směnky, nebo až do jejího zaplacení. Jedna strana zastává názor, že úrok stanovený doložkou ve směnce se počítá pouze do splatnosti. Úroky se poté stanou součástí postižní sumy a nastoupí již jen úročení zákonnou 6% sazbou podle čl. I § 48 odst. 1 bodu 2 ZSŠ³⁹. Druhá strana pak zastává názor, že „*je-li je úrok odměnou za poskytnutí určitých peněz, pak logicky přísluší úrok do zaplacení, tj. do doby, do kdy jsou peníze užívány*“⁴⁰. Jako východisko se také navrhuje možnost udání doložky na směnce, která by přesně stanovila datum, do kterého lze nejpozději směnku úročit. Tato možnost je ovšem právní naukou také zatracována: „*Za dobu po splatnosti směnky nemohou být úroky uvedené na směnce přiznány bez ohledu na to, zda je doba ukončení úročení směnky na směnečné listině výslovně uvedena, či nikoliv.*“⁴¹

Zajímavý je názor, který vychází z předpokládaného záměru zákonodárce. Jak je výše uvedeno, zákonodárce připouští úročení směnečné sumy jen u vistasměnek nebo lhůtních vistasměnek. Záměrem je totiž vyvážit nejistotu okamžiku splatnosti směnečné sumy v porovnání s fixními směnkami nebo datosměnkami. „*Pokud by tak mělo docházet k úročení směnečné sumy dle čl. I § 5 SŠZ až do dne skutečného zaplacení směnečné sumy, nastalo by již nepřijatelné*

³⁸ CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vydání. Praha: Linde. 2006. ISBN 80-7201-570-2. s. 69.

³⁹ Např. KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-965-4. s. 75.

⁴⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck. 2011. ISBN 978-80-7400-385-1. s. 40.

⁴¹ KOLÁŘ, Pavel. Úročení směnek. *Právní rozhledy*. 2002, č. 6., s. 285.

*(nepřípustné) zvýhodňování vistasměnek a lhůtních vistasměnek, což nepochybně nebylo cílem zákonodárce*⁴²

Konečně i Vrchní soud v Olomouci rozhodl, že „výkladem [...] zákona směnečného a šekového lze dospět k závěru, že úroky uvedené na směnce splatné na viděnou a na určitý čas po viděné lze požadovat pouze do splatnosti směnky (§ 48 odst. 1 bod 1 ZSŠ) a od splatnosti při nezaplacení směnky lze požadovat směnečné úroky v zákonné výši (§ 48 odst. 1 bod 2 ZSŠ).“⁴³

Lze tedy uzavřít, že převažující názor je takový, že v okamžiku splatnosti směnečné pohledávky nastupují namísto smluvních směnečných úroků zvláštní zákonné šestiprocentní úroky dle čl. I § 48 odst. 1 bod 2 zákona směnečného a šekového, a to až do zaplacení směnečné sumy.

3.2 Podpisy na směnce

3.2.1 Podpis výstavce

*„Jakákoliv doložka na směnce obligatorní, fakultativní i vedlejší, má-li mít pro vztahy mezi účastníky směnečných vztahů význam, musí být kryta podpisem.“*⁴⁴ Aby tedy měl daný zápis na směnce právně relevantní význam, musí k němu být připojen podpis, ke kterému se daný text vztahuje. Zápis, ke kterému by nebylo možné vztáhnout žádný podpis, nemůže být pro směnku významný. Přičemž více údajů může být kryto i jedním podpisem, pokud je ze směnečné listiny zřejmé, že se tento podpis vztahuje k více údajům.

Nejdůležitějším podpisem na směnce je podpis jejího tvůrce – výstavce⁴⁵, neboť jeho podepsáním je vznik směnečné listiny dovršen. Výstavce tak vlastně svým podpisem přeměňuje list papíru na směnečnou listinu. Výstavce je tvůrcem směnky, který zakládá celý směnečný právní vztah. Podpisem výstavce se všechny náležitosti směnky stávají výstavcovými doložkami, jelikož podpis výstavce má vůči těmto údajům krycí funkci. Není přitom významné, zda skutečně on sám všechny tyto údaje na směnce vyznačil, protože směnku může

⁴² SADECKÝ, Lukáš. Úroková doložka ve směnce. *Právní rozhledy*. 2010, č. 19, s. 700.

⁴³ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 10. 2003. Sp. zn. 4 Cmo 214/2002. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁴⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5., dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 475 s. ISBN 978-80-7400-385-1. s. 7.

⁴⁵ U směnky cizí se výstavce směnky označuje jako trasant.

vytvořit i osoba odlišná od výstavce. Výstavce se pak svým podpisem s doložkami ztotožňuje a prohlašuje je za své. Podobně podpis toho, kdo připojuje ke směnce určitou doložku nebo prohlášení, zavazuje se podpisem této doložky k závazku dle této doložky. Doložky a prohlášení, které nejsou podepsané, jsou právně bezvýznamné.

Z toho vyplývá, že všechny podstatné náležitosti směnky by měly být situovány na líci směnky nad podpisem výstavce. Co se týče grafického umístění podpisu, měla by být zřejmá prostorová souvislost podpisu se směnečným prohlášením a měl by se tedy nacházet pod směnečným prohlášením. Pokud by se podpis nacházel pod jiným povinným zápisem, byla by směnka považována za neplatnou. Takto Vrchní soud v Olomouci vyjádřil toto pravidlo v případě směnky, na které se podpis výstavce nacházel u údaje směnečníka: *„Z krycí funkce podpisu výstavce na směnce vyplývá i jeho umístění, které by se mělo nacházet pod směnečným textem, a to graficky tak umístěné, aby byla zřejmá souvislost tohoto podpisu s textem směnečného příkazu. Nachází-li se podpis výstavce nad označením směnečníka na směnce, není označení směnečníka kryto podpisem výstavce, a proto je nutno směnku považovat za neplatnou. Taková směnka neobsahuje jednu z podstatných náležitostí směnky cizí, a to jméno toho, kdo má platit (směnečníka).⁴⁶*

Mezi směnečným prohlášením a podpisem mohou být ale umístěny i jiné doložky, které rovněž bude výstavce kryt svým podpisem. Z těchto závěrů vyplývá, že není možné, aby výstavce kryl směnečné prohlášení svým podpisem na horním okraji směnky, po straně směnky nebo v rámci textu prohlášení. Vždy se musí nacházet pod textem směnky.

3.2.2 Závaznost podpisu

Čl. I § 7 ZSŠ obsahuje demonstrativní výčet vad podpisů, jako jsou nepravé podpisy, podpisy vymyšlených osob či osob, které se nemohou směnečně zavazovat, nebo tyto podpisy jsou z jiného důvodu nezavazující. Mezi další vady způsobující nezávaznost podpisu můžeme dále zařadit případy, kdy směnku podepíše osoba neoprávněná, nebo půjde o podpis falešný, zfalšovaný, také se může jednat o podpis neexistující osoby. Nezávazným podpisem bude i podpis

⁴⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 11. 2003. Sp. zn.: 4 Cmo 229/2002. In: CODEXIS [právní informační systém].

nesvobodný, jak vyložil Vrchní soud v Praze: „*Podmínkou závaznosti podpisu na směnce je svobodnost jednání toho, kdo směnku podepisuje. Nesvobodnost podpisu však musí být prokázána.*“⁴⁷

Smyslem ustanovení čl. I § 7 ZSŠ je, že zakládá důležitý princip: Existence podpisů mající vadu, která způsobí nezávaznost podpisu osob, které se podepsaly (nebo jejichž jménem byla směnka podepsána), nemají vliv na platnost závazků ostatních podepsaných osob na směnce. Právní nauka hovoří v této souvislosti o samostatnosti podpisů jednotlivých dlužníků na směnce. Platnost jednotlivých podpisů na směnce je tedy nutné hodnotit izolovaně.⁴⁸

Tato zásada vychází z toho, že kritériem platnosti směnky je pouze obsah směnky samotný. Tedy k tomu, aby směnka byla platná, postačí, aby obsahovala náležitosti stanovené zákonem. Důvodem je, aby každý, kdo dostane listinu do ruky, byl schopen z této listiny konstatovat, zda jde o platnou směnku či nikoliv. Z důvodu naplnění hospodářského účelu institutu směnky není myslitelné, aby budoucí nabyvatel směnky byl nucen konat různá šetření směřující ke zjištění správnosti údajů na listině. Zákon nevyžaduje, aby byl obsah směnky pravdivý, nebo aby jednotlivé účastníky zavazoval. Zákon vyžaduje pouze formální platnost. Pravdivost a skutečnou závaznost prohlášení pro jednotlivé účastníky směnečného vztahu je třeba posuzovat izolovaně. V tomto případě hovoříme o neplatnosti materiální. Ta, v porovnání s formální neplatností, není zjevná nebo rozpoznatelná z listiny.

Toto ustanovení tak dopadá na případy, kdy osoba vychází v dobré víře pouze z obsahu směnky. Takové osobě jsou totiž zřejmá pouze pochybení formální. V čl. I § 7 ZSŠ proto spatřuji praktické ustanovení, které velice napomáhá oběhu směnky. Navíc toto pravidlo se vztahuje nejen na platnost jednotlivých závazků ostatních podepsaných osob, ale na platnost celé listiny jako takové. Jak vyložil Vrchní soud v Praze, „*podmínka platnosti směnky spočívající [...] v podpisu výstavce je splněna, je-li na směnečné listině vůbec podpis výstavce formálně vyznačen. Není významné, z hlediska platnosti směnky, zda tento podpis osobu, jejímž jménem je vyznačen, skutečně zavazuje.*“⁴⁹ Pokud tedy směnka obsahuje projev, který splňuje znaky podpisu, je tím podmínka platnosti

⁴⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 1995. Sp. zn. 5 Cmo 358/94. *Právní rozhledy*. 1996, č. 6, s. 289.

⁴⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. Vybrané problémy judikatury ve věcech směnečných. *Soudní rozhledy*. 1998, č. 6, s. 137.

⁴⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 3. 1997. Sp. zn. 5 Cmo 691/95. *Soudní rozhledy*. 1998, č. 1, s. 9.

směnky (spočívající v podpisu výstavce) splněna. Jinými slovy, směnka zůstává platnou i přes vadu nezávazného podpisu výstavce.

Praktickým důsledkem takové situace ovšem je, že oprávněná osoba ze směnky nebude moci vůči takové osobě uplatnit postizní práva.⁵⁰ Domnělý dlužník tedy nebude ze směnky zavázán. Vrchní soud v Praze dále k této problematice vyložil, že „*případné materiální vady podpisu výstavce směnky nečiní směnku neplatnou, je-li podpis alespoň formálně platný*“⁵¹, čímž potvrdil toto stávající uplatňované pravidlo.

3.2.3 Okamžik podepisování

Zákon směnečný a šekový jednotlivě vypočítává obsahové náležitosti směnky pod číselným označením. To ovšem neznamená, že tyto náležitosti musí být v tomto pořadí na listinu vypisovány. Zákon totiž žádné takové pořadí vyznačování jednotlivých údajů na směnce nestanovuje. Z toho vyplývá, že výstavce při vytváření samotné směnky není vázán žádným pravidlem, kterým by musel dodržet určité pořadí vyznačování jednotlivých částí prohlášení. To se týká i jeho podpisu.

Nejvyšší soud k tomuto vyložil, že „*žádné ustanovení právního předpisu nebrání tomu, aby se výstavce nejprve na budoucí směnku podepsal a pak teprve na ní vyznačoval další doložky*“.⁵² Nejvyšší soud v tomto rozsudku dovedl, že rozhodný okamžik pro vznik závazku výstavce je vydání směnky do oběhu. Toto pravidlo musí platit i pro závazky jiných směnečných dlužníků. Týká se tedy nejen výstavce, ale i jiných osob, které připojují jednotlivé doložky na směnku. Tak například úkon avalování či akceptace směnky není ukončen podpisem avalisty či směnečníka, nýbrž až okamžikem vrácení listiny opatřené příslušnou doložkou zpět vlastníku směnky.

Tento okamžik je pro účastníky směnečných vztahů významný také z toho důvodu, že pokud by došlo ke změně obsahu směnky až po tomto okamžiku, posuzovala by se taková změna jako změna textu směnky ve smyslu čl. I § 69

⁵⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-385-1. s. 25.

⁵¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 2000. Sp. zn. 5 Cmo 335/2000. *Soudní rozhledy*. 2001, č. 6, s. 194.

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007. Sp. zn. 29 Odo 1047/2005. *Soudní judikatura*. 2007, č. 7, s. 546 a násl.

ZSŠ⁵³. Nejvyšší soud tak určil princip, který rozliší situaci, kdy jde pouze o vyznačování doložek a údajů následně po podepsání směnky, a situaci zlovolné změny textu směnky po jejím podepsání. Toto obecné pravidlo lze hodnotit kladně, jelikož v praxi zpravidla nebude možné u většiny směnek přesně zjistit pořadí, v jakém byly jednotlivé údaje na směnku zapisovány. Tento princip má praktické důsledky, protože ustanovení čl. I § 69 ZSŠ zavádí zásadu, dle které se určí závaznost textu směnky v případě obsahových změn listiny. Tato zásada zní: „*Byl-li změněn text směnky, jsou ti, kdož se podepsali na směnku po této změně, zavázáni podle změněného textu; ti, kdož se podepsali dříve, jsou zavázáni podle textu původního.*“ Dle toho, co bylo výše popsáno, se ustanovení čl. I § 69 ZSŠ užije až tehdy, když je až následně (to znamená po té, co osoba podepisující směnku předala podepsanou směnku zpět jejímu vlastníkovi) obsah směnky změněn oproti tomu, jak se předtím účastník směnečného vztahu zavázal.

3.2.4 Podpis fyzické osoby

Podpis musí mít vždy podobu vlastnoručního podpisu a nelze jej nahradit mechanicky jinými prostředky. Je to jediná z náležitostí směnky, která musí být pořízena bez výjimky vlastnoručně. Ostatní text směnky může být předtištěn mechanicky⁵⁴. Směnečný zákon v čl. III § 2 připouští možnost nahrazení podpisu znakem nebo křížky u osob, které nejsou samostatně schopny se podepsat. Většinou se bude jednat o osoby se zdravotní indispozicí, jako jsou osoby slepé, nebo osoby, které nedovedou psát nebo číst. V takovém případě musí být směnečný projev učiněn ve formě úředního zápisu. Z obecné právní úpravy vyplývá, že tyto úkony mohou mít právní (směnečný) význam, pokud budou ve směnce obsaženy. Na směnečné listině tak musí být znak společně s jeho úředním potvrzením.

⁵³ Podobně také Vrchní soud v Praze stanovil, že: „*Změnou textu směnky ve smyslu čl. I. § 69 zákona směnečného a šekového je nutno ve vztahu ke konkrétnímu dlužníku rozumět ty změny ve skripturním obsahu směnečné listiny, které nastaly až poté, kdy se dlužníkem skutečně stal, a tedy až poté, kdy směnu vydá do oběhu nebo obíhající směnku s vyznačenou doložkou vrátí.*“ Rozsudek Vrchního soudu ze dne 6. 1. 2004. Sp. zn. 5 Cmo 432/2003. *Soudní rozhledy*. 2005, č. 4, s. 141 a násl.

⁵⁴ Srov. KOTÁSEK, Josef. Směnka cizí a její obsahové náležitosti. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2001, r. 9, č. 3, s. 274. ISSN 1210-9126.

Zákonem nejsou stanovena žádná omezení týkající se materiálu podpisu. Pravděpodobně by byl platný i podpis obyčejnou tužkou.⁵⁵ Doporučit však lze takový prostředek, který bude co nejstabilnější, aby zajistil co největší právní jistotu účastníků směnečného vztahu. U formy podpisu platí totéž, co u materiálu podpisu – žádné specifikace či omezení zákonem. Podpis nemusí být čitelný a ani nemusí obsahovat úplné jméno a příjmení osoby, která se podepisuje. Z právní nauky vyplývá, že je dostatečné, pokud se osoba podepíše obvyklým způsobem. Podpis by tedy měl odpovídat tomu, jak se osoba, která se podepisuje, pravidelně podepisuje také na jiných listinách. Zde je ovšem nutné vyzdvihnout usnesení z roku 2006, ve kterém Nejvyšší soud vyjádřil názor, že *„pro přijetí závěru, že výstavce směnku podepsal, je nevýznamné, zda tak učinil způsobem, jenž odpovídá jeho běžnému podpisu; akceptace názoru opačného by totiž znamenala, že pouhá změna rukopisu by měla za následek neplatnost směnky.*⁵⁶ Z usnesení Nejvyššího soudu vyplývá, že nezáleží na tom, zda výstavce podepsal směnku pro něj běžným způsobem, nebo zda zvolil nový způsob podepisování. Takový právní názor spatřuji velice praktickým především v situaci, kdy by výstavce směnky coby osoba směnečně zavázána měla zlý úmysl směnku v budoucnu zpochybnit právě pro jeho úmyslný neobvyklý podpis.

I přes to, že podpis výstavce je pro směnku zásadní, nemusí výstavce přesně a náležitě identifikovat. Zákon vyžaduje pouze podpis, nikoliv údaj o jeho jménu nebo další údaje o jeho osobě. Vzhledem k charakteru směnky je však užitečná co nejbližší identifikace výstavce. Obvykle je podpis výstavce doplněn o další údaje, jako jsou jméno, adresa, rodné číslo, apod.

3.2.5 Podpis právnické osoby

Odlišná pravidla podepisování platí pro právnické osoby. Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí určil, že pokud se na směnku podepisuje právnická osoba coby výstavce, tak *"z podpisu právnické osoby musí vyplývat, že směnka je podepsána jejím jménem a musí být připojeny podpisy oprávněných osob. Jedno*

⁵⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-385-1. s. 21.

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2006. Sp. zn.: 29 Odo 1685/2005. In: CODEXIS [právní informační systém].

*bez druhého nemůže právnickou osobu zavazovat. To platí i tehdy, jedná-li přímo statutární orgán.*⁵⁷

Z toho vyplývá, že podpis právnické osoby se musí skládat nejméně ze dvou částí. První obligatorní částí je vyznačení plného jména právnické osoby. Uvedení názvu právnické osoby je možné nejen rukopisem, ale také razítkem, či předtiskem na formuláři. Toto jméno musí odpovídat názvu právnické osoby zapsanému v obchodním rejstříku nebo v jiném registru, kde je subjekt zanesen. Obchodní jméno nebo zaregistrovaný název právnické osoby musí být úplný a nesmí být nijak pozměňován či zkracován. „*Při podepisování obchodních společností lze tolerovat nejvýše jen zcela drobné a zanedbatelné odchylky od zapsaného obchodního jména.*“⁵⁸ Dle názoru Vrchního soudu v Praze nelze vypustit z názvu právnické osoby celá slova, ani označení organizační formy. Označení organizační formy musí být na směnce zaznamenáno alespoň v zákonem připuštěné zkratkovité podobě. A pokud název právnické osoby neodpovídá těmto požadavkům, nelze takový podpis považovat za podpis té které právnické osoby.

Druhou povinnou částí je pak vlastnoruční podpis osoby, která je oprávněná jednat jménem právnické osoby. Tato osoba svým podpisem vyjadřuje za právnickou osobu vůli být výstavcem směnky. Přičemž platí, že právnická osoba je zavázána, pouze pokud jsou splněny obě tyto podmínky. Pokud by se například statutární orgán pouze podepsal a chyběl by na směnce název právnické osoby, za kterou jedná, takový podpis by založil závazek pouze samotného statutárního orgánu. Osoba oprávněná jednat za určitou právnickou osobu je totiž stále fyzickou osobou a musí dát najevo, že nejde o její osobní závazek, ale o závazek jiné osoby, za kterou jedná. Stejně jako u podpisu fyzické osoby, je u podepisování právnické osoby žádoucí, aby obsahoval další upřesňující údaje jako je sídlo, identifikační číslo, apod.

Co se týče podepisování za organizační složku právnické osoby, Vrchní soud v Praze vyjádřil názor, že pokud je „*součástí podpisu obchodní společnosti na směnce její úplné obchodní jméno, jde o podpis za obchodní společnost, a nikoliv za její organizační složku, i když je k obchodnímu jménu označení určité*

⁵⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8.12.1994. Sp.zn. 5 Cmo 252/94. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 2, s. 47.

⁵⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 3. 1997. Sp. zn. 5 Cmo 615/95. *Soudní rozhledy*. 1998, č. 3, s. 61.

organizační složky připojeno“.⁵⁹ Z toho vyplývá, že pokud má být podpisem zavázána pouze určitá organizační složka obchodní společnosti, měl by být na směnce pravděpodobně uveden pouze název této organizační složky coby výstavce (případně avala), případně by ze směnky mělo být jasné, že směnečný závazek vzniká pouze dané organizační složce. Vrchní soud vyložil, že pokud je na směnce uvedeno obchodní jméno i označení organizační složky, pak jde o postup v praxi zcela obvyklý, který slouží pouze k upřesnění, které organizační složky se má daná věc týkat. Z takového označení tedy nelze dovozovat, že mělo být jednáno výhradně za danou organizační složku.

3.2.6 Podpisy zástupců

Zastoupení osob v běžném, zejména v hospodářském životě, je často nedílnou součástí právních jednání osob. Zastoupení osob při rozličných právních jednáních umožňuje či ulehčuje řadu operací a směnečné právní vztahy nejsou v tomto směru žádnou výjimkou. Směnečný zákon neupravuje problematiku zastoupení při podpisu směnky komplexně, proto je tato oblast dotvářena právní naukou a soudní judikaturou.

Čl. I § 8 ZSŠ stanoví, že „kdo se podepíše na směnku jako zástupce osoby, za kterou není oprávněn jednat, je sám směnečně zavázán, a zaplatí-li, má tatáž práva, jaká by měla osoba, za kterou podle svých údajů jednal. To platí i o zástupci, který překročil meze svého oprávnění.“

Pokud osoba podepisuje směnku v zastoupení, znamená to, že jedná jménem a na účet jiné osoby. Tím pádem není přímým účastníkem směnečného právního vztahu. Práva a povinnosti potom vznikají přímo zastoupené osobě. Ustanovení čl. I § 8 se může týkat především dvou situací: Buď osoba podepíše směnku za jiného, aniž by k tomu byla oprávněna. Nebo směnku podepíše zástupce, který je k jednání sice zmocněn, avšak meze svého oprávnění překračuje.

V prvním případě jde o situaci, kdy osoba podepisující směnku jedná bez jakéhokoliv zmocnění – ať již zákonného nebo smluvního. Jako příklad můžeme uvést náleze ze dne 21. 1. 2010, ve kterém Ústavní soud rozhodoval o případu, kdy starosta obce za účinnosti zákona č. 367/2000 Sb., o obcích, avaloval směnku bez

⁵⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 5. 1996. Sp. zn. 5 Cmo 448/1995. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 5, s. 122 a násl.

vědomí a bez souhlasu orgánů obce⁶⁰. Dle Ústavního soudu k takovému jednání nebyl oprávněn, neboť starosta obce nemůže vytvářet sám vůli obce. Starosta může vůli obce pouze navenek projevovat a sdělovat. Ústavní soud tak stížnosti vyhověl a dále vyložil, že i při aplikaci instrumentů směnečného práva musí být přihlíženo ke skutečnosti, že obec - veřejnoprávní korporace má svůj základ ve veřejném právu, a musí tak být respektován ústavní princip samosprávného řízení obce zastupitelstvem.

Druhý případ, na který se vztahuje ustanovení čl. I § 8, je varianta, kdy směnku podepíše osoba, která sice je zmocněna, avšak své oprávnění podepsáním směnky překročí. Zde se jedná například o situaci, kdy zástupce je oprávněn k podepsání směnky do určité výše směnečné sumy a tato osoba podepíše směnku znějící na vyšší směnečnou sumu.

Právní důsledky definuje zákon pro oba případy stejně. Osoba bude sama směnečně zavázána – stane se tedy sama směnečným dlužníkem. Pokud tato osoba zaplatila, náleží jí pak stejná postízní práva, jaká by náležela tomu, za koho osoba jednala.

Co se týče formy podepisování zástupců, zákon nevynechává bližší náležitosti podpisu. Lze však jistě doporučit, aby zástupci uváděli kromě svého podpisu i své jméno a příjmení, případně svou jednatelskou pozici. A protože toto doporučení není žádným kategorickým požadavkem, tak i nečitelný podpis bude považován za dodržení formy požadované zákonem. Nejvyšší soud ve svém rozsudku obecně pro podepisování zástupců stanovil, že „skutečnost, že ve smlouvě, pro kterou zákon vyžaduje písemnou formu, nejsou zvláště uvedena jména a příjmení osob, které ji za právnickou osobu podepsaly, není důvodem neplatnosti smlouvy pro nedostatek písemné formy“.⁶¹ Toto rozhodnutí lze vztáhnout i na směnky, proto pouhý podpis bez uvedení jména zástupce bude postačovat pro platnost směnečné listiny.

Oproti tomu důležitý požadavek na podepisování směnky zástupcem určil Vrchní soud v Praze, který stanovil: „Aby podpis fyzické osoby na směnce mohl být pokládán za jednání za jiného, zejména za právnickou osobu, musí tento vztah

⁶⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2001. Sp. zn. IV. ÚS 576/2000. *Soudní rozhledy*. 2001, č. 6., s. 36.

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2007. Sp. zn.: 29 Odo 965/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].

ze směnečné listiny vyplývat.“⁶² Tím se rozumí především prostorové uspořádání směnečných zápisů a jejich vzájemná poloha. Tedy, že ze směnečné listiny musí být „jasné, že podpis fyzické osoby se vztahuje k označené osobě právnické“⁶³. I přes to, že byl v tomto případě žalovaný jednatelem obchodní společnosti, což lze snadno zjistit z obchodního rejstříku, nelze pouze z toho vyvozovat, že jeho podpis má význam právě pro tuto společnost. Jak uvedl Vrchní soud v Praze: „Okolnosti, které nejsou ze směnečné listiny patrné, nejsou pro hodnocení významu daného podpisu významné.“⁶⁴ V tomto případě byl údaj o názvu společnosti natolik graficky vzdálen podpisu žalovaného, že nebylo možné vzájemnou souvislost údajů vykládat tak, že podpis žalovaného je podpisem reprezentanta dané společnosti. Vždy tedy bude nutné, aby ze směnky vyplývalo, že fyzická osoba jedná za právnickou osobu. Jinak se uplatní čl. I § 8 ZSŠ a osoba podepsaná bude ze směnky zavázána sama za sebe, jako tomu také bylo v tomto konkrétním případě.

Pro podepisování v zastoupení dále platí, že zástupce nemůže podepisovat jméno osoby zastoupené. Ustanovení čl. III § 3 ZSŠ totiž stanoví, že pokud podpisatel podepíše jméno osoby zastoupené, pak je takový směnečný projev neplatný: „Neplatné jsou směnečné nebo šekové projevy učiněné tak, že někdo podepíše jméno osoby zastoupené.“ Zástupce musí tedy vždy „podepsat své vlastní jméno a připojit údaj, za koho podpisuje.“ Důsledkem takového pochybení je neplatnost směnečného projevu. To znamená, že ani podepsaná osoba, ani zastoupená osoba nebudou z takového podpisu zavázány. Taková neplatnost se ale nedotkne samotné směnky. Proto je případ tohoto podpisu vlastně jedním z případů nezavazujícího podpisu podle čl. I § 7 (viz výše kapitola 3.2.2).

Ustanovení čl. III § 3 odst. 2 ZSŠ dále vyžaduje, aby zmocnění k podpisu směnky bylo písemné. Následující odstavec zákona však uvádí, že tímto požadavkem nejsou dotčena zvláštní ustanovení o jednání podnikatelů. K podepsání směnky bez písemného zmocnění tak může dojít například při podepisování osob pověřených určitou činností při provozování závodu (viz dále kapitola 3.2.6.3).

⁶² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 11. 2004. Sp. zn. 5 Cmo 406/2004. *Soudní rozhledy*. 2005, č. 8, s. 300 a násl.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

3.2.6.1 Podepisování prokuristů

Prokura je zvláštním druhem smluvního zastoupení v podnikání. Je to speciální obchodněprávní plná moc, kterou podnikatel zmocňuje prokuristu k právním jednáním, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, i kdyby k nim jinak bylo zapotřebí zvláštní plné moci. Prokurista nemusí, vzhledem k podmínce zápisu v obchodním rejstříku a vzhledem k širokému oprávnění vyplývajícímu ze zákona, prokazovat své zmocnění písemnou plnou mocí⁶⁵.

Právní úprava prokury v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“), převzala úpravu ze zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“), a to pouze s dílčími změnami

Stejně jako u zastoupení za jiného je třeba sledovat, jestli je osoba k podpisu směnky oprávněná. Dále je potřeba rozlišovat požadavek formální: Dle § 455 ObčZ se „*prokurista podepisuje tak, že k firmě podnikatele připojí svůj podpis a údaj označující prokuru*“. Toto ustanovení také navázalo na úpravu § 14 odst. 5 ObchZ a navíc požaduje, aby prokurista připojil údaj označující pobočku nebo obchodní závod, pokud byla prokura udělena pouze pro tuto jednotlivou pobočku nebo pouze pro jeden z více obchodních závodů. Dodatkem, který označuje prokuru je zpravidla označení prokurista, per procura, in procura. Údajem označujícím prokuru může být i zkratka, například Ppa, p. p., p. pa, nebo p. pr.

Ideálním případem je, pokud prokurista uvede firmu podnikatele, svůj podpis a dodatek o prokuře. Jaké právní následky bude mít případ, kdy prokurista neuvede dovětek o prokuře? Na tuto otázku dává odpověď zajímavý vývoj soudní judikatury a právní doktríny. Již prvorepublikový Nejvyšší soud konstatoval, že k platnosti podpisu se nevyžaduje, aby prokurista uvedl u podpisu dodatek naznačující prokuru. Tehdejší právní úprava týkající se dodatků o prokuře byla téměř shodná s nynější právní úpravou⁶⁶.

Od tohoto pohledu se odchýlil Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí z roku 1995, ve kterém jednoznačně vyjádřil názor, že bez doložky o prokuře nejde o podpis prokuristy. Nestačí tedy skutečnost, že jde o osobu, která je zapsaná v obchodním rejstříku jako prokurista. Důvodem pro přijetí takového

⁶⁵ KOKEŠ, Jiří. Problematika podepisování právnických osob – podnikatelů na vlastních směnkách. *Právní rozhledy*. 2002, č. 10, s. 505.

⁶⁶ KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s 90.

názoru byla především možnost odlišení případů, kdy osoba jedná jako prokurista a kdy jedná jako jiný funkcionář. Vrchní soud v Praze tak stanovil, že „nejde o otázku pořádkovou, ale o nutnou součást podpisu prokuristy“.⁶⁷ Dle tohoto rozhodnutí podpis prokuristy bez doložky o prokuře nemůže zavazovat podnikatele, za kterého prokurista jedná. To se ovšem netýká případu, kdy byl prokurista oprávněn jednat za podnikatele i z jiného důvodu, než z důvodu udělení prokury (například statutární orgán nebo osoba pověřená určitou činností při provozování závodu).

O šest let později, v roce 2001, Vrchní soud v Praze vydal rozhodnutí, ve kterém naopak vyjádřil názor, že „oprávnění prokuristy jednat na základě udělené prokury vzniká zápisem do obchodního rejstříku a není vázáno na uvedení dodatku označujícího prokuru.“⁶⁸ Takový právní názor shledávám praktičtější vzhledem k tomu, že udělení prokury může každý velice snadno seznat z veřejně přístupného obchodního rejstříku, který je navíc dostupný i v internetové podobě.

Vzhledem k tomu, že uvedení dodatku o prokuře je pouze formálně stanoveným způsobem podepisování, také tento názor více odpovídá současnému opouštění od přílišné směnečné formální přísnosti. Je velmi pravděpodobné, že se nadále prosadí tento benevolentnější pohled. Nasvědčuje tomu i Komentář k ObčZ⁶⁹, který ustanovení o způsobu podepisování prokuristy označuje pouze za pořádkové. Také Důvodová zpráva k ObčZ udává, že „ustanovení o podepisování prokuristy má instruktivní povahu,“ a že „porušení pravidla nemůže vést ke zmaření zastoupení nebo k neplatnosti právního jednání plyne-li již z okolností, že je právně jednáno v zastoupení“⁷⁰. Napříště tedy pokud bude na směnce uvedena obchodní firma podnikatele, u ní podpis prokuristy bez označení prokury, bude takové právní jednání podnikatele zavazovat.

3.2.6.2 Podepisování statutárních orgánů

V minulosti existovaly dva způsoby nazírání na podepisování statutárních orgánů, které odporuje kvalifikovanému způsobu jednání podle zápisu

⁶⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 1995. Sp. zn. 5 Cmo 308/94. Soudní rozhledy. 1996, č. 4, s. 88 a násl.

⁶⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 11. 2001. Sp. zn. 9 Cmo 873/99. *Obchodní právo*. 2002, č. 4, s. 24 a násl.

⁶⁹ LAVICKÝ, Petr a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 1679.

⁷⁰ Informace Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 1. března 2012. *Nový občanský zákoník - Důvodová zpráva*. Konsolidovaná verze k 1. 3. 2012. In: CODEXIS [právní informační systém]. K § 450 až 456.

v obchodním rejstříku (například že za společnost jednájí a podepisují všichni členové statutárního orgánu)⁷¹. První přístup zastával názor, že v takové situaci se užije ustanovení čl. I § 8 ZSŠ. Tedy, že podpisatel bude zavázán osobně. Druhý přístup nahlížel na případ tak, že podpisatel nemohl být osobně zavázán, protože směnku nepodepisoval jako zástupce, ale právě jako statutární orgán. Protože jednání statutárního orgánu nebylo (až do účinnosti nového občanského zákoníku) chápáno jako zastoupení právnické osoby, nemohlo být dle tohoto stanoviska na takový případ užito ustanovení čl. I § 8 ZSŠ, který se vztahuje právě na excesní konání zástupců⁷².

Soudní praxe zastávala názor první, tedy že člen statutárního orgánu bude zavázán i v případě, kdy podepíše směnku jinak, než kvalifikovaným způsobem jednání dle obchodního rejstříku. Tak například Vrchní soud v Praze ve svém usnesení dospěl k závěru, že *„je nutno vyložit § 8 ZSŠ tím způsobem, že dopadá i na případy, kdy vedle osoby, podepisující směnku jménem jiného subjektu, byl k platnosti podpisu tohoto jiného subjektu potřebný ještě další podpis jiné osoby nebo i více osob“*.⁷³ V tomto případě se jednalo o místopředsedu představenstva akciové společnosti, který nebyl oprávněn samostatně jednat za představenstvo. Podepsáním směnky se stal osobou směněčně zavázanou. Podobně také stejný soud ve svém jiném rozsudku vyložil, že *„není-li ze směnky zavázána společnost proto, že jejím jménem podepsal pouze jeden člen statutárního orgánu, ačkoliv jménem společnosti musí jednat více členů společně, pak je tato osoba sama směněčně zavázána, neboť nebyla oprávněna jednat za společnost samostatně“*.⁷⁴

Od účinnosti nového občanského zákoníku by již podobné rozpory ohledně podepisování statutárních orgánů měly odpadnout. Nový občanský zákoník se totiž vrátil k původnímu pojetí statutárních orgánů coby zástupců právnické osoby⁷⁵, a tak by měl být čl. I § 8 ZSŠ aplikován již bez rozporů a jednoznačně: Pokud je nutné společné jednání statutárního orgánu a člen podepíše směnku sám, bude ze směnky sám zavázán.

⁷¹ KOTÁSEK, Josef. *Zákon směněčný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 92.

⁷² Srov. například JABLONKA, Branislav. Podpis na zmenke z pohľadu viazanosti konajúcich osob. *Právní rozhledy*. 2003, č. 8, s. 424.

⁷³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2004. Sp. zn.: 12 Cmo 187/2004. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁷⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 4. 2006. Sp. zn. 5 Cmo 73/2006. *Soudní rozhledy*. 2007, č. 5, s. 195.

⁷⁵ Srov. ustanovení § 164 ObčZ.

3.2.6.3 Podepisování osob pověřených určitou činností při provozování závodu

Osoby pověřené určitou činností při provozování závodu představují další skupinu zástupců, kteří mohou případně podepisovat směnky a zavazovat tak jinou osobu. Jedná se o rozšířenou formu zákonného zastoupení. Ustanovení § 430 odst. 1 ObčZ přejímá právní úpravu z § 15 ObchZ a stanoví: „*Pověří-li podnikatel někoho při provozu obchodního závodu určitou činností, zastupuje tato osoba podnikatele ve všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází.*“ U těchto osob se zástupčím oprávněním není možné jasně vymezit, zda mají oprávnění podepisovat směnky či nikoliv. Protože směnka může sloužit mnoha účelům – může být instrumentem platebním, zajišťovacím nebo i sankčním – bude nutné v těchto případech přihlídnout ke zvláštnostem a okolnostem každého případu, k druhu směnečného závazku, k výši směnečné sumy, apod.

Problematickou je otázka, co se rozumí „obvyklou činností“. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí vychází z toho, že takové jednatelské oprávnění k podepisování směnek není založeno na určení ve vnitřních organizačních předpisech, ale na pověření určitou činností při provozu podniku a na obvyklosti právních úkonů, k nimž při této činnosti dochází. Tuto obvyklost „*je třeba posuzovat objektivně, nezávisle na jejich případném vymezení ve vnitropodnikových normách*“⁷⁶. Prvořadě tedy bude, jak se rozsah zmocnění jeví navenek a nikoliv to, jak je zmocnění upraveno např. ve směrnících podnikatele.

Zajímavým v této souvislosti se jeví také rozsudek Vrchního soudu v Praze z roku 1996, který již byl zmíněn v rámci podepisování za organizační složku právnické osoby. V této kauze Vrchní soud rozhodoval o závaznosti podepsání směnky ředitelem organizační složky obchodní společnosti. Tento ředitel byl dle stanov obchodní společnosti zmocněn ke všem úkonům, které byly potřebné k plnění úkolů dané organizační složky. Vrchní soud vyložil, že musí jít „*nepochybně jen o úkony obvyklé a nelze v tomto spatřovat oprávnění k úkonům, které se obvyklé praxi vymykají*“⁷⁷. Dále konstatoval, že „*přes rychlý proces*

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 3. 2002. Sp. zn.: 29 Cdo 2074/2000. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁷⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 5. 1996. Sp. zn.: 5 Cmo 448/1995. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 5, s. 122 a násl.

*znovu pronikání směnek do obchodní praxe nelze považovat podepisování směnek ještě za záležitost v obchodních vztazích zcela rutinní*⁷⁸.

Na základě toho Vrchní soud v Praze dospěl k závěru, že pokud je osoba oprávněná podepisovat za obchodní společnost smlouvy, není tím automaticky a bez dalšího zmocněna také k podepisování směnek. Je však nutno zdůraznit, že takto Vrchní soud rozhodoval již v roce 1996. Vzhledem k tehdejšímu stupni vývoje obchodní praxe byl z takového podpisu zavázán sám pracovník (dle čl. I § 8 ZSŠ), jelikož se bez příslušného oprávnění podepsal za obchodní společnost na směnku. Otázkou však zůstává, jak by obdobný případ posuzovaly soudy v souvislosti s dnešní obvyklou obchodní praxí. Záleželo by na názoru soudu, zda podle něj obchodní praxe postoupila do té míry, že podepisování směnek se již může považovat za obvyklou činnost při provozování závodu.

3.2.7 Dokazování pravosti podpisu na směnce

Po dvaceti letech ustálené soudní praxe i ustálené právní nauky ohledně důkazního břemene o pravosti podpisu dlužníků na směnce rozhodl v roce 2009 Nejvyšší soud přelomovým způsobem. Nejvyšší soud vyslovil právní závěr: *„Popře-li žalovaný ve sporu o zaplacení vlastní směnky její pravost, leží důkazní břemeno ohledně pravosti směnky (pravosti podpisu žalovaného na směnce) na žalobci, který směnku k důkazu předložil a který ze skutečností v ní uvedených vyvozuje žalobou uplatněný nárok.*“^{79 80}

Přes to, že se jedná o otázky procesní, má toto rozhodnutí i důsledky do obchodní praxe. Nové pravidlo o dokazování pravosti podpisu má také dopad na všechny ostatní dokonalé listinné cenné papíry, protože není žádné skriptury bez podpisu⁸¹. Toto přelomové rozhodnutí hodnotím spíše kladně. Dle mého názoru nelze nejistotu o pravosti podpisu klást k tíži dlužníka. A pokud bude věřitel důsledný a opatrný a bude trvat na ověření podpisu dlužníka na směnce, lze skoro s jistotou předpokládat, že bude spravedlnosti učiněno za dost – dlužníkovo obecně slabší postavení ve směnečném řízení je posíleno právě tímto principem a

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2009. Sp. zn.: 29 Cdo 3478/2007. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁸⁰ Toto stanovisko Nejvyšší soud následně potvrdil v dalších svých rozhodnutích, například v rozsudku sp. zn. 29 Cdo 1164/2010 ze dne 27. 4. 2011, v rozsudku sp. zn. 29 Cdo 1294/2010 ze dne 31. 5. 2011, nebo v rozsudku sp. zn. 29 Cdo 4674/2010 ze dne 17. 8. 2011.

⁸¹ KOVÁŘÍK, Zdeněk. K dokazování o pravosti podpisu směnky. *Právní rozhledy*. 2010, č. 8, s. 267.

věřitel si své postavení může upevnit legalizací podpisů. Tím lze vyvážit postavení obou stran směnečného vztahu v rámci tohoto problému.

3. 3 Místo placení

3.3.1 Platební místo jakožto podstatná náležitost směnky

Údaj místa, kde má být placeno, je další podstatnou náležitostí směnečné listiny. Pro směnku cizí tak stanovuje zákon směnečný a šekový v čl. I § 1 bodě 5 a pro směnku vlastní v čl. I § 75 bodě 4. Vrchní soud v Praze charakterizoval platební místo ve směnce jako „označení určité lokality, vyznačené s větší nebo menší podrobností, kde má být dlužník připraven směnku na požádání zaplatit a kde má věřitel zaplacení poptávat“⁸². Údaj místa placení tak označuje místo, kde má dojít ke splnění směnečné povinnosti, to jest k zaplacení směnečné sumy ze směnky. Jakmile nastane splatnost směnky, směnečný věřitel (remitent) je oprávněn předložit směnku pouze v tomto určeném místě a také v tomto místě požadovat plnění na dlužníkovi. Dlužník ze směnky je oproti tomu povinen v tomto místě zaplatit. V tom tkví praktický význam údaje platebního místa. Majitel se vlastně směnkou legitimuje vůči směnečnému dlužníkovi, předkládá ji dlužníkovi k placení a případně také v místě placení provádí protest pro neplacení. Proto je tento údaj důležitý nejen pro akt zaplacení směnky, ale také pro sepsání protestu a tím i pro uplatnění postižných práv, pokud směnka zaplacená nebude.

Ze samotné povahy směnky vyplývá, že pro posouzení platnosti směnky je rozhodné jen a pouze to, co je patrné ze samotné směnečné listiny. Každý, kdo přijde se směnkou do styku, musí z ní samotné přímo seznat, kde se má platit. Bez významu jsou jakékoliv jiné okolnosti, například případná vzájemná korespondence účastníků směnečného vztahu. Při určování místa placení na směnce (ostatně jako i při vypisování ostatních podstatných náležitostí) je potřeba mít toto na paměti a dbát zvýšené opatrnosti, aby účastníci směnečného vztahu nezpůsobili byť i jen vinou nepozornosti neplatnost celé směnky.

Co se týče umístění údaje o místě placení na směnce, pravidla pro jeho umístění nebyla nikdy jednoznačná. Místo splatnosti může být uvedeno přímo

⁸² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2001. Sp. zn. 5 Cmo 74/2001. *Soudní rozhledy*. 2002, č. 1, s. 16.

v textu směnky, někdy bývá také umístováno do pravé horní části směnky. Nesmí být však zaměněno místo splatnosti s místem remitenta nebo s místem vystavení. Nejčastěji bývá místo splatnosti směnky uvedeno v levé dolní části směnky.

3.3.2 Zákonné platební místo

Údaj místa, kde má být placeno, by měl mít podobu výslovného zápisu přímo na směnce. Jak je výše uvedeno, tento údaj je v zákoně zařazen mezi podstatnými náležitostmi jak pro směnku vlastní, tak pro směnku cizí. Tato podstatná náležitost má ovšem jiný charakter. Ten je dán tím, že absence údaje místa splatnosti nezpůsobí vždy neplatnost směnky. Zákon totiž výslovně připouští a vlastně předpokládá situaci, kdy tato doložka bude na směnce chybět.⁸³

Pokud bude údaj místa splatnosti absentovat u směnky cizí, bude místem platebním ten údaj, který je uveden u jména směnečníka, jak stanovuje čl. I § 2 odst. 3 ZSŠ: *„Není-li zvláštního údaje, platí, že místo uvedené u jména směnečnickova je místem platebním a zároveň místem směnečnickova bydliště.“* Nutno podotknout, že jméno směnečníka je podstatnou náležitostí směnky cizí. Zákon však nevyžaduje žádnou jinou konkretizaci této osoby. Bydliště a sídlo směnečníka je toliko žádoucím údajem na směnce cizí, podle zákona ale není náležitostí nutnou.

Pokud tedy bude na směnce cizí chybět údaj o místě placení a směnečník nebude na směnce blíže identifikován místním údajem, pak ani tato zákonná fikce nezhojí nedostatek podstatné náležitosti – platebního místa. Směnka bude v tomto případě neplatná pro nedostatek nutné náležitosti. V jiném případě, pokud bude na směnce chybět údaj o platebním místě, ale jméno směnečníka bude uvedeno i s jeho bydlištěm (nebo sídlem), nebude výslovná doložka o místě placení nezbytná. Jak jsme uvedli výše, subsidiárně bude platit, že místem splatnosti směnky je místo uvedené u jména směnečníka. A protože se dle zákonné fikce považuje místo uvedené u jména směnečníka zároveň za jeho bydliště, může se vlastně jednat o jakýkoliv místní údaj. Třetím případem pak může být situace, kdy je na směnce výslovná doložka o místě splatnosti a současně také místní údaj u jména směnečníka. Pak je nutné vyložit zákon tak, že zákonné určení místa splatnosti je

⁸³ ZSŠ také připouští zhojení nedostatku podstatné náležitosti v situaci, kdy na směnce bude chybět údaj splatnosti. Ustanovení čl. I § 76 odst. 2 (směnka vlastní) a čl. I § 2 odst. 2 (směnka cizí) totiž zavádí zákonnou fikci splatnosti směnky na viděnou, pokud nebude směnka obsahovat žádný údaj splatnosti.

určením podpurným, které se užije pouze v případě, kdy tato doložka na směnce bude chybět. Výslovné určení na směnce má tedy vždy přednost před určením zákonným.

Pro směnku vlastní ZSŠ zavádí zákonnou fikci pro případ, kdy bude údaj splatnosti na směnce chybět, v ustanovení čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ: „*Není-li zvláštního údaje, platí, že místo vystavení směnky je místem platebním a zároveň místem výstavcova bydliště.*“ Směnka vlastní tedy bude splatná v místě, kde byla vystavena. Pro případ, že na směnce nebude udáno ani místo vystavení, zákon v následujícím odstavci čtvrtém stanoví, že směnka platí za vystavenou v místě uvedeném u jména výstavce. Místo splatnosti tak může být určeno i podpisem výstavce, pokud je jeho součástí i určení místa. Jak vyložil Vrchní soud v Praze, „*k určení tzv. zákonného platebního místa postačí, je-li alespoň u podpisu výstavce uveden určitý místní údaj. Směnka je pak splatná v tomto místě.*“⁸⁴ Podobně jako u směnky cizí, i zde je vztah zákonného a výslovně uvedeného platebního místa v poměru subsidiarity. Ustanovení zákona určující platební místo má povahu podpurnou a výslovný údaj na směnce bude mít vždy přednost. Směnka by byla neplatná teprve v případě, pokud by chyběl jak údaj výslovný, údaj místa vystavení i údaj místa jako součást podpisu výstavce.

Zákon směnečný a šekový v ustanoveních čl. I § 2 odst. 3 a čl. I § 76 odst. 3 zavedl zákonnou fikci. A právě z toho důvodu nepřichází v úvahu dokazování opaku. I kdyby účastník směnečného vztahu dokázal, že skutečné bydliště směnečníka je odlišné, byl by takový důkaz stejně bez významu a nebylo by možné k němu přihlížet⁸⁵.

3.3.3 Určitost platebního místa

Údaj o místu, kde má být placeno, samozřejmě nesmí být rozporný nebo neurčitý. Zákon ale neudává žádnou specifikaci, jakým způsobem má být místo splatnosti určeno. „*Platebním místem směnky může být uvedeno jakékoliv existující místo na zemském povrchu bez omezení na určitý stát či kontinent a bez vazby na místo vystavení.*“⁸⁶ Dále je také nutné zdůraznit, že „*určitost,*

⁸⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 3. 1995. Sp. zn. 5 Cmo 532/1994. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 4, s. 89.

⁸⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-7400-402-5. s. 91.

⁸⁶ KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 38.

srozumitelnost a zjevná nevážnost musí být patrné komukoliv, kdo by se kdykoliv a při jakékoliv příležitosti s konkrétní směnkou setkal. [...] Protože zejména věřitelem z kterékoliv směňky může se stát doslova kdokoliv, musí být rozhodné místo patrné z dané směňky úplně každému, i kdyby to byla první směňka, kterou kdy viděl.“⁸⁷ Nestačí tedy, že se místo platební jeví určitě a srozumitelně výstavci a remitentovi. Z povahy směňky coby obchodovatelného cenného papíru totiž vyplývá, že se mohou věřitelé i dlužníci neomezeně měnit. Proto je směrodatná právě objektivní určitost.

Platební místo může být na směnce udáno jen jednou. „Obsahuje-li směňka více platebních míst vedle sebe, je neplatná.“⁸⁸ Také „nelze akceptovat uvedení místa placení způsobem alternativním. V takových případech by totiž nebylo možno jednoznačně a bez jakýchkoli pochybností určit, kde (v jakém místě) má výstavce směňky vlastní povinnost plnit a majitel takové směňky právo plnění vyžadovat.“⁸⁹ Určení splatnosti „v Plzni a v Praze“, nebo „v Plzni nebo v Praze“ by tedy bylo absolutně neurčité. Účastník směnečného vztahu totiž musí být schopen jasně určit, kde má být směňka prezentována k placení, a také, kde má být zaplacená. Pokud by bylo místo splatnosti určeno tímto způsobem, dle názoru Nejvyššího soudu by se považovalo za neurčité a směňka by byla neplatná. V tomto případě by se dle právní nauky neužilo ani podpůrné určení stanovené zákonem, jelikož „již ze samotné, byť neplatné, doložky je nutno dovodit, že nebylo úmyslem výstavce ztotožnit místo placení s místem uvedeným u jména směnečníka.“⁹⁰

Z hlediska určitosti je nutné, aby byl tento údaj stanoven alespoň relativně určitě. Dle rozhodovací praxe soudů postačí, pokud bude místo splatnosti určeno jako obec nebo město, jak vyložil Vrchní soud v Praze: „Platební místo je udáno na směnce s dostatečnou určitostí, je-li uvedena obec či město“⁹¹ Toto stanovisko se stalo respektovaným právním názorem v soudní praxi a bylo nadále potvrzováno dalšími soudními rozhodnutími. Například Vrchní soud v Olomouci vyložil: „Platebním místem může být [...] kterýkoliv bod na této planetě; místo,

⁸⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. Platební místo směňky lokalizované k jejímu majiteli. *Právní rozhledy*. 2007, č. 8, s. 281.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 1. 2007. Sp.zn.: 29 Odo 996/2005. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2006. Sp. zn.: 29 Odo 1645/2005. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁹⁰ KOVAŘÍK, Z. *Směňka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-7400-402-5. s. 92.

⁹¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. listopadu 1997. Sp. zn. 5 Cmo 551/96. *Soudní rozhledy*. 1999, č. 2, s. 56.

kde má být na směnku placeno, ovšem musí být určité, tj. musí být určeno alespoň s přesností obce (města)^{92 93} Dále bylo judikováno, že název obce coby platební místo nemusí být uveden bez sebemenší odchylky od názvu určeného v souladu se zákonem o obcích. Údaj o místě placení ovšem nesmí vzbuzovat pochybnosti o tom, kde má dlužník povinnost plnit a věřitel právo plnění vyžadovat. Případná odchylka od označení obce, která nemá za následek vznik takových pochybností, není významná a není důvodem neplatnosti směnky.⁹⁴

Hranice určitosti ve vymezení místa placení není čistě jednoznačná. I určení obcí a měst bude samozřejmě v řadě případů dosti nejasné. Ovšem pokud bude směnka obsahovat alespoň označení obce nebo města jakožto údaj místa splatnosti, bude podmínka určitosti této podstatné náležitosti splněna a nebude možné namítat neplatnost pro neurčitost. I když lze očekávat ztíženou možnost prezentace směnky, jejíž místo splatnosti bude například v Praze, toto pravidlo má své opodstatnění. Nelze totiž dle mého názoru jednoznačně stanovit, jak velká musí být obec, aby to vyžadovalo přesnější určení místa splatnosti směnky. Také opačně nelze jednoznačně určit, kdy jde o obec malou na to, aby stačilo vymezení pouze označením samotné obce. Samotný název obce nebo města by tak měl v naprosté většině případů postačovat. I přes to je vhodné doporučit, aby účastníci směnečných vztahů (zejména osoby, které směnku nabývají), vymezovali platební místo s co možná největší přesností a jasností.

V této souvislosti se nabízí otázka, jak bude probíhat prezentace směnky k placení, pokud bude daná směnka splatná například „v Plzni“? V případech, kdy není podrobně vymezeno místo splatnosti, užije se ustanovení čl. I § 87 ZSŠ, které upřesňuje místo, kde má být úkon proveden, ať už se jedná o předložení směnky k přijetí nebo k placení, k pořízení protestu, vyžádání stejnopisu směnky, jakož i na všechny ostatní úkony, které musí být provedeny u určité osoby. Všechny tyto úkony je nutno vykonat v místnostech, kde provozuje daná osoba svůj podnik. Pokud takové místnosti osoba nemá, nebo pokud se tyto místnosti nedají vypátrat, musí být tyto úkony realizovány v bytě dané osoby. Podmínkou však je, aby

⁹² Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 11. 2006. Sp. zn.: 9 Cmo 60/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁹³ Podobně také Nejvyšší soud stanovil: „K naplnění požadavku určitosti údaje platebního místa postačí, je-li platební místo na směnce vyznačeno alespoň s přesností obce nebo města.“ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2010. Sp. zn. 29 Cdo 2352/2008. In: CODEXIS [právní informační systém].

⁹⁴ Nejvyšší soud ČR došel k závěru, že platební místo označené „K. Vary“ nevzbuzuje pochybnosti o určitosti platebního místa a směnka je proto platná. Rozsudek ze dne 28. února 2013. Sp. zn.: 29 Odo 3817/2012. In: CODEXIS [právní informační systém].

v takové místnosti byla přítomna osoba oprávněná k placení směnky.⁹⁵ Tento jasný postup určuje zákon nejen pro předložení směnky k zaplacení, týká se také všech dalších prezentací směnky a dále také protestace.

3.3.4 Postupné upřesňování platebního místa

Místo, kde má být ze směnky placeno, může být také vymezeno tak, že bude postupně konkretizováno pomocí více geografických údajů. „*Směnka udávající více platebních míst vedle sebe nemůže být platnou směnkou. Je-li však platební místo na směnce postupně jen upřesňováno, byť i prostřednictvím více geografických údajů, nebrání to platnosti směnky.*“⁹⁶

Takto rozhodl Vrchní soud v Praze, který zároveň zrušil rozsudek prvního stupně. Soud prvního stupně totiž zamítl návrh na zaplacení směnečné sumy ze směnky, jelikož ji shledal neplatnou. Důvodem neplatnosti bylo určení platebního místa „u banky A. Praha, a. s., filiálka Nový Bor, jednatelství Mělník“. Soud prvního stupně se domníval, že se jedná o více různých místních určení, a že směnka nemůže být splatná zároveň u Banky A. Praha, zároveň u filiálky v Novém Boru a zároveň na jednatelství v Mělníku.

Tento názor ovšem vyvrátil odvolací soud - Vrchní soud v Praze, který konstatoval, že smysl takového zápisu je orientovat majitele směnky k tomu, aby směnku předložil k placení u banky s názvem Banka A. Praha, a. s., a to u její organizační složky, která je definována prostřednictvím filiálky v Novém Boru jako vyššího organizačního stupně a jednatelství v Mělníku jako nižšího organizačního stupně. Dle názoru Vrchního soudu v Praze tak nejde o neurčitě vymezené platební místo, jedná se pouze o formální čtení formálního zápisu a směnka je tak platná.

Ze znění výše uvedené právní věty z rozsudku Vrchního soudu v Praze lze dovodit, že platební místo je také možné určit postupnou konkretizací prostřednictvím zeměpisných údajů. Údaj „splatno v České republice, v Plzeňském kraji, v okrese Rokycany, v obci Smědčice“ by tedy neměl být považován za neurčitý pro udání více místních údajů vedle sebe. Takový údaj je

⁹⁵ MLEJNSKÝ, Jaromír; POHL, Tomáš. Některé další vybrané problémy ze směnečného práva. *Bulletin advokacie*. 1996, č. 6-7, s. 18.

⁹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 1997. Sp. zn. 5 Cmo 40/96. *Soudní rozhledy*. 1998, č. 10, s. 261.

vymezen způsobem postupného upřesňování platebního místa a směnka by měla být platná⁹⁷.

3.3.5 Místní údaj jako součást obchodního jména

V případě, kdy by byl na směnce v rubrice místa placení uveden místní údaj jako součást obchodního jména (například „Čerpací stanice Plzeň, s. r. o.“), směnka by neobstála jako platná. Vrchní soud v Praze odůvodnil toto stanovisko ve svém rozhodnutí z roku 2001 tak, že obchodní jméno nemůže být místním údajem, který vyjadřuje místo splatnosti, a to i tehdy, je-li součástí obchodního jména určitý místní údaj.

Vrchní soud v Praze vyložil, že „*okolnost, že obchodní jméno žalobkyně, jak je vyznačeno na směnce, obsahuje i údaj "Praha" je z tohoto hlediska zcela nerozhodná*“⁹⁸. Takový údaj se nepovažuje za místní údaj, který by měl vyjadřovat platební místo. Pokud tedy bude mít věřitel úmysl učinit směnku splatnou v sídle určité obchodní společnosti, musí mít na paměti, že v kolonce platebního místa je nutno uvést celou adresu takového sídla. Pokud bude na směnce uvedeno pouze obchodní jméno (a to i když bude jeho součástí určení místa), osoba oprávněná ze směnky riskuje, že směnka bude soudem posouzena jako neplatná pro zcela neurčitý údaj platebního místa.

Dle názoru Vrchního soudu v Praze se v tomto případě ani neuplatní zákonná fikce platebního místa. Zákonné platební místo totiž zhojuje pouze takový nedostatek, který spočívá v úplné absenci tohoto údaje. V tomto případě bylo platební místo na směnce výslovně uvedeno, byť způsobem zcela nedostatečným. Proto se dle Vrchního soudu v Praze neužije zákonného platebního místa ve smyslu ustanovení čl. I § 2 odst. 3 nebo čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ.

3.3.6 Splatnost „v sídle věřitele“

V praxi se objevují směnky, ve kterých je platební místo určeno tak, že směnka je splatná „v bytě“ nebo „v sídle“ určité osoby. Dokonce se vyskytují směnky, které uvádí, že jsou splatné „v sídle majitele směnky“, „v sídle věřitele“,

⁹⁷ Obd. KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 40.

⁹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2001. Sp. zn.: 5 Cmo 74/2001. *Soudní rozhledy*. 2002, č. 1, s. 16.

nebo „v sídle remitenta“, který není ani uveden jménem. Důvodem pro takové určení místa splatnosti je pohodlnost věřitele, který nemusí prezentovat směnku v jiném místě. Účelem také bývá učinit místo splatnosti flexibilní. Platební místo na směnce musí však být místem neměnným, a to i v případě, že se změní okolností, které mají na toto místo vliv. Pokud je tedy směnka vytvořena tak, aby její platební místo bylo flexibilní, způsobí to nutně neplatnost směnky⁹⁹. Ať už je ale důvodem takového označení flexibilita placení směnky či nikoliv, směnka obsahující údaj „splatno v sídle remitenta“ bude vždy neplatná. Judikatura soudů je v této problematice jednotná. Například Vrchní soud v Praze určil, že *„údaj ve směnce, že tato je splatná v sídle remitenta, činí směnku neplatnou pro neurčitý údaj platebního místa. Zákonné platební místo se v tomto případě nemůže uplatnit.“*¹⁰⁰ Takový závěr je logický. Místem placení by totiž mohlo být sídlo každého budoucího potenciálního majitele směnky, což je v rozporu se zásadou určitosti.

Tyto situace je potřeba odlišit od případů, kdy je směnka splatná v konkrétním sídle určité osoby (osobou bude zpravidla současný majitel směnky). Takový případ je možný a směnka bude platnou. Je však nezbytné, aby v zápise o platebním místě byla konkrétní adresa takové osoby, u které má být směnka splatná¹⁰¹. Zápis by tak mohl znít: „splatno v sídle věřitele, Těšínská 2, Plzeň, 312 00.“

Rozhodovací praxe soudů tedy připouští, aby směnka byla splatná v sídle remitenta, ovšem pouze pokud je zároveň v doložce platebního místa adresa daného sídla. Místo placení vyznačené na směnce může být dle usnesení Vrchního soudu v Praze *„totožné s bydlíštěm, provozovnou, podnikem nebo jinými prostorami věřitele ze směnky. Musí však být takové prostory označeny údajem, který ukazuje na určité místo“*¹⁰². Směnka bude splatná právě v místě, které je na směnce přímo stanovené. To znamená, že místo splatnosti nebude nijak závislé na bydlišti nebo sídle remitenta, pokud jej v budoucnu změní. Adresa uvedená jako místo splatnosti je určující a případně se může shodovat s aktuálním bydlištěm či sídlem remitenta. Nesmíme opomenout zásadu, která s touto problematikou úzce

⁹⁹ KOTÁSEK, Josef. *Právo cenných papírů. Kurs Obchodního práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7179-454-7. s. 195.

¹⁰⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 2006. Sp. zn. 5 Cmo 343/2006. *Právní rozhledy*. 2007, č. 3, s. 116 a násl.

¹⁰¹ KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 41.

¹⁰² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2001. Sp. zn.: 5 Cmo 74/2001. *Soudní rozhledy*. 2002, č. 1. s. 16.

souvisí: místo splatnosti směnky musí být znatelné ze směnky samotné, a to bez dalšího.

Také Nejvyšší soud schvaluje takové vymezení platebního místa, když ve svém rozsudku vyložil, že „*směnka, na které je určité a srozumitelně vyznačeno sídlo prvního věřitele (remitenta) a údaj o tom, že sídlo věřitele je místem, kde má být placeno, není neplatná pro neurčitost platebního místa*“¹⁰³. V tomto případě směnka obsahovala text „zaplatím za tuto směnku vlastní při předložení částku 54 544 Kč (slovy: padesátčtyřitisícpětsetčtyřicetčtyři korun českých) společnosti E. L., s. r. o., se sídlem v P. Sídlo věřitele je místem platebním“. Dle soudu druhé instance takto vymezené platební místo nesplnilo požadavek určitosti, a to zejména z důvodu možnosti změny věřitele a také z důvodu možnosti změny sídla věřitele. Nejvyšší soud ale o dovolání rozhodl odlišně a stanovil, že pokud je na směnce určité a srozumitelně vyznačeno sídlo věřitele a současně je na směnce udáno, že sídlo věřitele je místem, kde má být placeno, pak je takové vymezení platebního místa dostatečně určité. Dále také Nejvyšší soud v souladu s právní doktrínou dovodil, že platební místo, které je na směnce vyjádřené při jejím vystavení, „*zůstává trvale platebním místem pro danou směnku i v případě, kdy se účastníci směnečného vztahu, tedy zejména majitel směnky, změní*.“¹⁰⁴

Následně Nejvyšší soud toto stanovisko potvrdil ve svém dalším rozhodnutí: „*Platební místo vyznačené na směnce "sídlem věřitele", obsahuje-li směnka současně určitý a srozumitelný údaj o sídle věřitele, nečiní směnku neplatnou pro neurčitost platebního místa*.“¹⁰⁵ V tomto případě byl údaj platebního místa uveden opět jako sídlo žalobkyně. Na jiném místě směnečné listiny – u vyznačení remitenta, ale bylo ono sídlo žalobkyně konkretizováno. V odůvodnění tohoto rozsudku odkázal Nejvyšší soud na své předchozí rozhodnutí, které se zabývalo stejnou problematikou. Tím toto pravidlo pro vymezení platebního místa „v sídle věřitele“ potvrdil.

3.3.7 Určení pomocí poštovního směrovacího čísla obce

V souvislosti se způsobem vymezení platebního místa na směnce je také potřeba věnovat pozornost určení místa placení pomocí poštovního směrovacího

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 8. 2005. Sp. zn.: 29 Odo 1053/2004. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2006. Sp. zn.: 29 Odo 232/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].

čísla. Rozhodovací praxe soudů je totiž v této oblasti poměrně přísná. Dle rozsudku Vrchního soudu v Olomouci z roku 2006 „*samotné označení poštovního směrovacího čísla není způsobilé vymezit konkrétní platební místo směnky.*“¹⁰⁶ Vrchní soud v Olomouci sice připustil, že obec nebo město nemusí být určeno pouze názvem, ale také jiným identifikačním údajem. Takový údaj ale musí být zcela nezaměnitelný. Poštovní směrovací číslo obce za tento identifikační údaj neuznal.

Vrchní soud v Olomouci vyšel ze skutečnosti, že poštovní směrovací číslo je přidělováno Českou poštou, s. p. jejím jednotlivým provozovnám – poštám. Poštovní směrovací číslo tedy neidentifikuje obec, ale určitou provozovnu České pošty, s. p., které bylo poštovní směrovací číslo přiděleno. Kromě toho pokud v některé obci není umístěna provozovna České pošty, s. p., používá se shodné poštovní směrovací číslo i pro více obcí. Z toho Vrchní soud v Olomouci dovodil závěr, že pouze pomocí údaje poštovního směrovacího čísla nemůže být na směnce konkrétní platební místo určeno. Taková směnka bude považována za neplatnou.

Co se týče aplikace zákonného platebního místa, soud v tomto případě bez uvážení uplatnění zákonné fikce místa placení došel k závěru, že listina není platnou směnkou vlastní, jelikož neobsahovala konkrétní údaj místa, kde mělo být placeno. Vrchní soud tak vlastně aplikaci ustanovení o zákonném platebním místě mlčky vyloučil. Tento názor ale není v právní praxi jednotný. V právní nauce se totiž lze setkat i s opačným názorem, tedy že uvedení poštovního směrovacího čísla coby místa platebního nevyklučuje zároveň aplikaci zákonného místa platebního.¹⁰⁷

Příčinou sporného výkladu je právě první věta čl. I § 2 odst. 3 a čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ, která uvádí, za jaké situace se zákonné platební místo užije: „*není-li zvláštního údaje...*“. Na první pohled se zdá, že zákon zní jasně: Ustanovení o zákonném platebním místě se užije jen a pouze tehdy, pokud směnka neobsahuje jakýkoliv údaj ohledně místa placení. Jak ale uvidíme dále, rozhodovací praxe soudů toto ustanovení nevykládá jednotně.

¹⁰⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 11. 2006. Sp. zn. 9 Cmo 60/2006. In: Codexis Academia [právní informační systém].

¹⁰⁷ Například KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 39.

3.3.8 Splatnost „v České republice“

Problematika aplikace zákonného platebního místa spočívá v rozlišení toho, zda je platební místo vymezeno neurčitě, nebo zda je vymezeno tak, že se údaj místa placení musí považovat za vůbec nevyjádřený. Každý závěr má totiž jiný důsledek. Pokud soud dojde k závěru, že místo platební je na směnce vyjádřeno neurčitě, musí přistoupit k prohlášení neplatnosti směnky. Pokud ovšem úsudek soudu bude takový, že platební místo na směnce bylo určeno tak nedostatečně, že se považuje za nevyjádřené, pak přichází v úvahu aplikace zákonného platebního místa a platnost směnky je možné „zachránit“ podpůrným údajem. Dle soudní judikatury by absolutně neurčitě stanovené místo splatnosti bylo například „v Plzni nebo v Sušici“, „na Náměstí míru 8“, „v okrese Klatovy“ nebo také „kdekoliv“. V takovém případě by se podpůrné místo placení neuplatnilo a směnka by byla pro neurčitost neplatná.

Podle ustálené rozhodovací praxe i jednotné právní nauky by dále také platební místo vymezené jako „Česká republika“ nemělo obstat, což vyplývá z požadavku na určitost údaje platebního místa alespoň s přesností obce nebo města. Zcela nepředvídatelně ale rozhodl Nejvyšší soud v roce 2010, kdy připustil určení platebního místa na směnce pouhým výrazem „v České republice“. Nejvyšší soud sice přiznal, že platební místo na směnce bylo uvedeno neurčitě. Směnka ale obsahovala údaj o místě vystavení a dále také přesnou adresu výstavce. Protože údaj místa vystavení se nacházel v České republice, údaj platebního místa nemohl být s údajem místa vystavení v rozporu, „*údaj místa vystavení směnky je proto způsobilý upřesnit údaj o místě placení tak, aby majitel směnky věděl, ve kterém místě má směnku v den splatnosti předložit k placení.*“¹⁰⁸

Nejvyšší soud na tento případ aplikoval ustanovení čl. I § 76 odst. 3 o zákonném platebním místě. „*Je-li místo vystavení směnky přesnějším údajem než místo platební (a oba údaje nejsou mezi sebou v rozporu), nemůže nastat nejistota na straně směnečného věřitele ohledně místa, kde má směnku předložit k placení, ani na straně výstavce vlastní směnky o tom, kde má být v den splatnosti připraven směnku plnit.*“¹⁰⁹ Nejvyšší soud v rozporu s předchozí ustálenou rozhodovací praxí rozhodl, že taková směnka není pro neurčitý údaj o platebním místě neplatná.

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 6. 2010. Sp. zn.: 28 Cdo 4497/2009. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹⁰⁹ Ibid.

Toto rozhodnutí zvedlo vlnu diskuzí v právních kruzích a obecně bylo hodnoceno odbornou veřejností spíše negativně¹¹⁰. Nejvyššímu soudu je vytýkána nelogičnost rozhodnutí, také přímý rozpor s dosavadní soudní praxí a nesoulad se zákonem, který připouští aplikaci zákonného platebního místa pouze v případě, kdy směnečná listina o místě placení zcela mlčí.¹¹¹ I dle mého názoru se Nejvyšší soud výrazně odklonil od ustálené soudní rozhodovací praxe, což není žádoucí jev. Navíc vzhledem k tomu, že zákon nestanoví žádné konkrétní pravidlo pro vymezení platebního místa tak, aby bylo určité, jsou účastníci směnečných vztahů odkázáni právě na zásady, které vyloží soudy ve své rozhodovací praxi. Proto shledávám kontinuitu soudní judikatury za klíčovou a dle mého názoru by nemělo docházet k výraznému odklonu od ustálené rozhodovací praxe, která neodpovídá reálnému vývoji ve směnečných právních vztazích.

3.3.9 Problematika aplikace zákonného platebního místa

Výklad uvedený výše naznačuje, že rozhodovací praxe soudů ohledně vymezení podmínek, za jakých je aplikováno zákonné platební místo, není jednotná. V aktuální judikatuře Nejvyššího soudu je navíc patrná tendence k benevolentnějšímu přístupu ohledně přísné formálnosti směnečných závazků. To je zřejmé jak z naposledy citovaného rozsudku, kdy Nejvyšší soud ponechal v platnosti směnku s místem placení „v České republice“, tak i v následných soudních rozhodnutích.

Snaha o uvolňování formální přísnosti v oblasti směnečné je také zjevná například v rozsudku z roku 2013, ve kterém Nejvyšší soud rozhodoval o směnce s vyznačeným místem placení „Česká spořitelna“. Odvolací soud tuto směnku posoudil jako neplatnou pro neurčitost platebního místa. Nejvyšší soud ale dospěl k jinému názoru. Nejvyšší soud sice uznal, že zákonné platební místo se uplatní jen tehdy, není-li na směnce ohledně platebního místa směnky výslovně nic uvedeno: „*Je-li na směnce výslovný údaj, jímž má být vymezeno platební místo, nemohou být jeho případné nedostatky, spočívající např. právě v neurčitosti*

¹¹⁰ Například J. Kotásek považuje toto rozhodnutí za neobhajitelné. Směnku s místem placení „v České republice“ považuje za neplatnou a dle něj není možná aplikace zákonného platebního místa. Viz. KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 39.

¹¹¹ ŘÍHA, Michal, RYSLOVÁ, Kateřina. Konec směnečné přísnosti? Aneb nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR. *Právní rozhledy*. 2011, č. 9, s. 310.

platebního místa, odstraněny použitím zákonného platebního místa.¹¹² Zásadní ovšem je, že Nejvyšší soud údaj „Česká spořitelna“ nevyložil jako neurčitý. Nejvyšší soud specifikoval, že platební místo musí obsahovat místopisný údaj, a že „údaj *\"Česká spořitelna\"* místopisným údajem není, když jde o název (respektive jeho část), pod kterým je podnikatel (právní osoba) zapsán do obchodního rejstříku“.¹¹³

I přes to, že údaj „Česká spořitelna“ byl vyznačen v řádku „splatno v ...“, Nejvyšší soud uzavřel, že takový údaj nelze považovat za určení platebního místa. Pak „nelze uvažovat ani o neurčitosti takto *\"vymezeného\"* platebního místa, jež by jinak byla důvodem neplatnosti směnky“.¹¹⁴ Z grafické podoby směnky dále Nejvyšší soud dovodil souvislost údaje „Česká spořitelna“ a čísla účtu plátce, což nasvědčuje spíše tomu, že šlo o údaj domicilu.

Závěr tohoto rozsudku lze shrnout tak, že pokud směnka obsahuje údaj ohledně platebního místa, k jehož existenci se nepřihlíží, uplatní se zákonné platební místo. Důvodem je, že nejde o místopisný údaj, kterým by bylo možné platební místo vymezit. V tomto případě Nejvyšší soud určil, že místem platebním je místo vystavení a směnka byla ponechána v platnosti.

Nejvyšší soud pokračuje ve svém přístupu, kterým opouští přísnost směnečných závazků, jelikož Nejvyšší soud tento právní závěr potvrdil také ve svém dalším rozhodnutí z roku 2014. V tomto rozsudku uvedl, že „*právní posouzení věci [...] a řešení otázky určitosti platebního místa na směnce [...] zcela odpovídá závěrům formulovaným v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2013, sp. zn. 29 Cdo 169/2013.*“¹¹⁵

Na jednu stranu lze v této tendenci vidět pozitiva, která spočívají ve zhojení nechtěných omylů a chyb na směnkách. Na druhou stranu je ale potřeba brát na zřetel právní jistotu postavení účastníků směnečného vztahu. Judikatura soudů je v této oblasti poměrně rozporná. Nejvyšší soud a jeho sjednocující role by měla působit tak, aby účastníci směnečného vztahu měli jasnou představu, jaké právní důsledky je neminou, pokud se dopustí určitých chyb na směnečných listinách. Nakonec je ale vzhledem ke kontradiktornosti rozhodovací praxi soudů nejlépe doporučit, aby se každý účastník směnečného vztahu spoléhal sám na sebe

¹¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2013. Sp. zn.: 29 Cdo 169/2013. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 4. 2014. Sp. zn.: 29 Cdo 3246/2013. In: [právní informační systém].

a místo platební vyjadřoval tak, aby bylo i z laického pohledu co možná nejpřesnější a nejsrozumitelnější. Pokud osoba kromě obce nebo města uvede celou konkrétní adresu včetně ulice, čísla popisného a poštovního směrovacího čísla, může si být téměř stoprocentně jistá, že takto vymezené platební místo bude naprosto určité.

3.3.3 Domicilovaná směnka

Ustanovení čl. I § 4 ZSŠ stanoví, že „směnku lze učinit splatnou u třetí osoby, a to buď v místě směnečnickova bydliště, nebo v místě jiném.“ Toto ustanovení upravuje tzv. směnku umístěnou neboli smenkou domicilovanou. Jedná se o směnku, která obsahuje doložku, jež učiní směnku splatnou u třetí osoby. Tato osoba musí být odlišná od majitele směnky a od dlužníka ze směnky, to znamená, že onou osobou nemůže být příjemce směnky cizí, výstavce směnky vlastní ani jejich rukojmí. Domicilovat lze směnku vlastní i cizí¹¹⁶. Doložka o umístění směnky bývá často na předtištěných formulářích uvedena v levém dolním rohu, kde je udána slovy „splatno u ...“. Jako příklad lze uvést znění doložky „splatno u Banky, a.s., pobočka Praha“.

Třetí osoba, u níž je směnka splatná, se nazývá umístětec, nebo také domiciliát. Domiciliát není dlužníkem ze směnky a nelze jej tedy ani žalovat, pokud směnka není zaplacená.¹¹⁷ Domiciliát se tedy nestává účastníkem směnečného právního vztahu, a to ani pokud směnku skutečně zaplatí. Umístětec je pouhým prostředníkem, který provádí určitý směnečný úkon. Tento úkon koná jménem dlužníka a k jeho tíži a může jím být jen a pouze proplacení směnky.

Účelem domicilované směnky bývá nejčastěji zjednodušení placení. Umístěním směnky u osoby způsobilé – u peněžního ústavu – umožní provést platbu bezhotovostně proti předložení směnky. Směnka sice může být zaplacená jak v hotovosti, tak bezhotovostním převodem, ovšem pokud směnečná suma překračuje částku 270 000 Kč, je zákonnou nutností provést platbu bezhotovostně.^{118 119}

¹¹⁶ Ustanovení čl. I § 4 ZSŠ upravuje domicil směnky cizí. Ustanovení čl. I § 77 ZSŠ dále uvádí, že pro směnku vlastní platí ustanovení o cizích směnkách splatných u osoby třetí nebo v jiném místě, než je bydliště směnečnicka.

¹¹⁷ KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 69.

¹¹⁸ srov. zákon č. 254/2004 Sb., omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

Protože nejčastěji bývá domiciliátem banka, je možné u umístěnce označit i číslo bankovního účtu, na který má být placeno. Někdy tato praxe ale není doporučována.¹²⁰ Důvodem je skutečnost, že směnka může být následně převáděna na jiného majitele a údaj o čísle účtu nemusí být aktuální. Takový údaj sice nezpůsobí neplatnost směnky, ale bude pro účastníky směnečného vztahu nepodstatný. Častou chybou také bývá vymezení platebního místa pouhým číslem bankovního účtu bez jeho bližšího upřesnění. V tomto případě by se vůbec nemělo uvažovat o tom, že by se jednalo o platební místo a mělo by se uplatnit platební místo zákonné.¹²¹ J. Kotásek dále k tomu uvádí, že „i pokud by snad bylo možné skrze číslo účtu (a systematiku jeho přidělování v rámci poboček) určit konkrétní bankovní pobočku, která účet vede, nelze takový údaj považovat za možný způsob určení platebního místa. Údaje o bankovním účtu považují za nepodstatné informační doložky, které nemají žádný právní význam“¹²²

Způsob, jak vymežit domiciliáta na směnce, zákon nestanoví. Proto vztah platebního místa a domicilu bývá často problematickým. První možností je, že výstavce vyznačí domicil na směnce v souladu s místem placení. Tyto údaje nesmí být v rozporu a místo třetí osoby se musí shodovat s místem platebním. Údaj o domicilu také případně může speciálně vymežit nebo upřesnit místo placení¹²³. Aby se jednalo o přípustné upřesnění, musí ovšem být tyto dva údaje ve shodě.

Druhou možností je, že výstavce směnku umístí u třetí osoby a údaj o místě placení nebude vůbec připojovat. Místo třetí osoby tak bude zároveň i místem placení. Dle Nejvyššího soudu totiž k „vymezení platebního místa může dojít rovněž prostřednictvím domicilu, tedy v souvislosti s označením třetí osoby, u níž je směnka splatná.“¹²⁴ Podobně také Nejvyšší soud ve svém jiném rozsudku rozhodl, že „je-li určeno, u koho se má směnka zaplatit, komu se má k placení předložit, tedy u koho je splatná, je tím obvykle i určeno platební místo

¹¹⁹ Do 1. 12. 2014, tedy do účinnosti novely č. 261/2014, kterou se mění některé zákony v oblasti finančního trhu, byl limit pro platby v hotovosti stanoven na částku 350 000 Kč.

¹²⁰ KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 70

¹²¹ ONDREJOVÁ, Dana. K některým otázkám vyjádření platebního místa na směnce (zejména prostřednictvím osoby), aneb kde jsi, právní jistota? *Právní rozhledy*. 2013, č. 17, s. 592.

¹²² KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 39.

¹²³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1999. Sp. zn. 9 Cmo 160/1999. *Obchodní právo*, 1999, č. 11, s. 31.

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2014. Sp. zn.: 29 Cdo 3081/2012. In: CODEXIS [právní informační systém].

směnky. ¹²⁵ Dle této ustálené judikatury tedy platí, že doložkou „splatno u České spořitelny, a.s., pobočka Klatovy“ je směnka domicilovaná a zároveň je jí určeno i platební místo. V této souvislosti Vrchní soud v Olomouci ve svém rozhodnutí určil, že označení platebního místa se na směnce zpravidla uvozuje slovy „splatno v ...“, nebo slovy „místo placení ...“. Tak například údaj „splatno v Moravské bance, a. s., pobočce Svitavy“ sice označuje třetí osobu, ale nejedná se o domicil. Takto vyjádřené místo placení totiž neurčuje, že se má platit prostřednictvím třetí osoby. Pokud ovšem bude směnka obsahovat údaj „splatno u Moravské banky, a.s., pobočka Svitavy“, již se jedná o domicil. Vrchní soud v Olomouci totiž dovodil, že *„označení osoby právnické nebo osoby fyzické na směnce uvozené slovy „splatno u...“, je nutno vykládat tak, že jím výstavce určuje, u koho se má směnka zaplatit, komu se má k placení předložit, prostřednictvím které osoby má být směnka zaplacená.“*¹²⁶

Vrchní soud v Olomouci dále určil, že pokud domicil na směnce obsahuje také místní údaj (stejně jako výše uvedený příklad), pak je tím zároveň stanoveno i platební místo. Domicil tedy může plnit i funkci místa placení. Dokonce by měl v takovém případě údaj o domicilu přednost před zákonným platebním místem. Nutno zopakovat, že toto platí jen, pokud domicil obsahuje i místní údaj. Pokud domicil nevyjadřuje žádný místní údaj a pouze označuje osobu, prostřednictvím které má být směnka zaplacená, pak domicil funkci platebního místa neplní.

Dle rozhodovací praxe soudů tak vlastně domicil modifikuje uplatnění zákonného platebního místa. Pokud bude domiciliát na směnce uveden pouze osobou bez jakéhokoliv místního údaje, pak bude směrodatným platební místo. Pokud nebude na směnce ani platební místo, teprve poté se uplatní zákonné místo placení. *„Označuje-li domicil na směnce vlastní pouze osobu, prostřednictvím níž má být směnka zaplacená, aniž by jím bylo určeno také platební místo a nenachází-li se současně na směnce ani zvláštní údaj platebního místa, platí, že platebním místem takové směnky je místo jejího vystavení (čl. I § 76 odst. 3 ZSS).“*¹²⁷

Tento právní závěr shledávám jako velmi přínosný a praktický, protože aplikace tohoto principu rozšiřuje případy zhojení neplatnosti směnky. Vzhledem

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2010. Sp. zn. 29 Cdo 2352/2008. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹²⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 9. 2007. Sp. zn.: 4 Cmo 10/2007. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹²⁷ Ibid.

k tomu, že problematika určitosti místa placení v souvislosti s domicilováním směnky je obsáhlá a často komplikovaná, laický účastník směnečného vztahu se může snadno dopustit chyby, která způsobí neplatnost celé směnky. Bohužel se ale objevují i některá soudní rozhodnutí, která v takovém případě odmítají uplatnění zákonného platebního místa a tudíž směnku považují za neplatnou. V této souvislosti lze uvést například rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, který vyložil, že „místo, kde má být směnka zaplácena, může být definováno také označením osoby. Pouhé jméno osoby v údajích platebního místa není-li ze směnečné listiny jasné, ve které místě se má taková osoba nacházet, však nepostačuje. Protože jde o údaj místa placení výslovný, i když neurčitý, neuplatní se zákonné platební místo a směnka není platná.“¹²⁸

Poslední možností pak je, že domicil a místo placení budou ve vzájemném rozporu. V takovém případě je řešení jednoduché, avšak pro účastníky směnečného vztahu závažné. Půjde o vnitřní rozpor a směnka bude pro neurčitost neplatná, jak rozhodl Vrchní soud v Praze: „Je-li ve směnce rozpor mezi platebním místem a domicilem, jedná se o neplatnou směnku.“¹²⁹ Příkladem by mohly být údaje „splatno u České banky v Plzni“ a „místo placení v Sušici“. Taková směnka je jednoznačně rozporná v údajích platebního místa a nemůže obstát jako platná.

3. 4 Grafická úprava směnky

3.4.1. Podoba směnky

Běžná podoba směnky je ve formě listu papíru. Proto se také rozlišuje rub a líc směnky. Lícem směnky je vždy ta strana listiny, která obsahuje vlastní závazek k plnění. Také je zde podepsán výstavce. Druhá strana listiny je pak vždy rubem. Úvodem je nutno předeslat, že zákon nijak neupravuje, kde mají být dané doložky a zápisy na směnce umístěny. Ovšem zákon směnečný s podpisy některých osob na určitém místě směnky spojuje určité právní důsledky.

¹²⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 11. 2003. Sp. zn. 5 Cmo 346/2003. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 2, s. 67-68.

¹²⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1999. Sp. zn. 9 Cmo 160/99. *Obchodní právo*. 1999, č. 11, s. 31.

V rámci dlouholetého vývoje směnečných právních vztahů se vyvinula určitá pravidla pro umístování jednotlivých údajů a zápisů na směnce. To ulehčuje zacházení se směnkou, neboť pokud jsou jednotlivé zápisy situovány vždy na stejném místě, dokážeme rychleji rozpoznat, o jaký druh směnky jde, jak je dlužník zavázán, nebo jaké jsou směnečné právní vztahy osob na směnce uvedených. Přehledné a standardizované uspořádání jednotlivých náležitostí směnky umožňuje dobrou orientaci v textu.

K vytvoření směnek bývají často využívány směnečné formuláře, které již obsahují předtištěný text směnečného závazků. Připravené kolonky pro vyplnění všech povinných náležitostí směnky mohou zabránit opomenutí některé povinné náležitosti a tím i neplatnosti směnky. Na druhou stranu i tyto kolonky a jejich uspořádání na směnce mohou zapříčinit rozpory a nesrovnalosti na směnečné listině. Existují totiž různé druhy směnečných formulářů a jejich kvalita je taktéž různorodá. V příloze č. 1 této práce je pro ukázkou uveden jeden z běžně z dostupných formulářů směnky vlastní a směnky cizí. V praxi lze použití formuláře, který lze běžně zakoupit, jistě doporučit. Při jeho vypisování je však potřeba zohlednit problematiku, která bude dále popsána.

3.4.2 Rámečky ve směnce

3.4.2.1 Rámečky uvnitř směnky

První rozhodnutí, které se problematice rámečků ve směnce věnovalo, byl rozsudek Vrchního soudu v Praze z roku 1998. V této kauze odpůrce mimo jiné namítal, že směnka trpí formální vadou spočívající v tom, že údaj směnečné sumy a údaj platebního místa byl umístěn v rámečku, a tedy že z toho důvodu nejsou tyto součástí směnky. Vrchní soud v Praze připustil, že rámečky „*mohou mít na směnečné listině někdy i ten smysl, že se jimi vylučují údaje uvedené v rámečcích z kontextu určitého prohlášení nebo dokonce z kontextu směnečné listiny vůbec.*“¹³⁰ Podmínkou vyloučení údaje z textu směnky ovšem je, že tento smysl musí být z grafické úpravy listiny zřejmý a také tomu musí takto každý držitel listiny rozumět.

¹³⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1998. Sp. zn. 5 Cmo 780/97. *Soudní rozhledy*. 1999, č. 7, s. 229.

V tomto posuzovaném případě ovšem Vrchní soud v Praze spornou směnku shledal platnou. Rámečky totiž svým způsobem umístění do vlastního textu směnky nevzbuzovaly pochybnosti o tom, že by nebyly součástí směnečného prohlášení. Dále také Vrchní soud v Praze podotkl, že údaj směnečné sumy bývá zpravidla ve směnečných formulářích zvýrazňován, a to i prostřednictvím rámečků. Navíc v tomto případě nebyly rámečky dotažené a byly částečně i přerušované, tedy jednalo se spíše o zvýraznění než o vynětí údajů z textu směnečného prohlášení.

I když Vrchní soud v Praze v tomto případě neuznal vynětí údajů umístěných v rámečcích z textu listiny, vytvořil nové pravidlo: „*Je-li některý údaj na směnce v rámečku, může to znamenat jeho vyloučení z textu listiny jen tehdy, musí-li být z grafické úpravy listiny každému zřejmé, že rámeček má právě tento význam a nikoli význam jiný.*“¹³¹ Dle mého názoru z tohoto rozhodnutí také vyplývá, že k vyloučení údaje z textu listiny právě z důvodu jeho orámování by mělo docházet pouze výjimečně. Vynětí údaje z textu by nemělo být samoučelné, tedy mělo by vyplývat ze samotného obsahu prohlášení, nikoliv pouze ze skutečnosti, že směnka obsahuje rámeček.

Vrchní soud v Praze na tento výklad navázal dále v rozhodnutí vydaném v roce 2010. Toto rozhodnutí J. Kotásek označil za „*odstrašující příklad*“¹³². Vrchní soud v Praze totiž potvrdil prvostupňové rozhodnutí, kterým byla stanovena neplatnost směnky. Důvodem neplatnosti bylo vyčlenění části textu směnky do rámečků tvořených nepřerušovanými čarami. Grafické uspořádání směnky bylo soudy zhodnoceno jako „*zbytečně nepřehledné a nelogické*“¹³³, dále bylo kritizováno „*rozložení uvedených náležitostí směnky do jednotlivých údajů, mezi nimiž chybí vzájemná vazba.*“¹³⁴ Umístění podpisu výstavce v rámečku „*neumožňuje učinit ani závěr o tom, že kryje veškeré údaje v listině uvedené.*“¹³⁵ Dle názoru Vrchního soudu nebylo možné dovodit návaznost podpisu výstavce ke slibu zaplatit směnečnou sumu právě z toho důvodu, že byl podpis zařazen v samostatném rámečku.

¹³¹ Ibid.

¹³² KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 22.

¹³³ Rozsudek Vrchního soudu ze dne 1. 10. 2010. Sp. zn. 8 Cmo 84/2010. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ Ibid.

Vrchní soud v Praze také podobně rozhodl v jiném případě, když stanovil, že „*grafické oddělení jednotlivých částí směnečného prohlášení nepřerušovanými rámečky znamená, že písemný projev, vyjádřený slovy či číslicemi, které jsou obsahem jednotlivých rámečků, netvoří s obsahem dalších rámečků souvislý text.*“¹³⁶ Názor Vrchního soudu se tedy výrazně vyhraňuje, když na rozdíl od rozhodnutí z roku 1998 se již nevyžaduje, aby byl samotný význam - tedy vyloučení údaje z textu směnky - zřejmý každému. Jinak řečeno, pokud je některý údaj umístěn v rámečku, pak je v souladu s těmito rozhodnutími považován za součást směnky, jelikož tento rámeček narušuje souvislost textu směnky¹³⁷. To se ovšem v praxi stává velice často, protože účastníci směnečných vztahů využívají předtištěných formulářů, na kterých se samozřejmě takovéto rámečky objevují.

Můžeme si také povšimnout, že Vrchní soud v Praze zdůrazňoval nepřerušovanost čar tvořících rámečky. Pravděpodobně by tak přerušovaný nebo perforovaný rámeček již soudu „nevadil“ pro souvislost textu směnečné listiny. To rovněž dokládá jiný rozsudek Vrchního soudu v Praze, ve kterém došel k závěru, že vyznačené čáry na směnce jsou „*přerušované, a proto nelze dospět k závěru, že jde o samostatně oddělená textová pole.*“¹³⁸ Myslím si ale, že takové závěry jsou nesprávné.

Domnívám se, že obecně účelem těchto rámečků není vynětí údaje z textu směnky, ale spíše zvýraznění údajů a zajištění přehlednosti směnky. Dle mého názoru tak nelze tato pravidla všeobecně aplikovat. Při důsledném respektování názoru odvolacího soudu každý údaj, který by byl umístěn v rámečku, by na směnce vlastně chyběl, a to by v praxi způsobilo neplatnost mnoha směnek. Lze připustit, že rámeček bude výjimečně znamenat oddělení textu (především pokud nebude využito předtištěného formuláře), to však musí dle mého názoru vyplynout z obsahu údajů v rámečku, a nikoliv tedy ze samotného použití rámečku.

Kladně pak hodnotím rozsudek Nejvyššího soudu, který zrušil naposledy citované rozhodnutí Vrchního soudu v Praze. Podoba sporné směnky se nachází v Příloze č. 2 této práce. Nejvyšší soud v tomto rozsudku dovedl, že „*je-li ze směnky zřejmá vzájemná souvislost i logická návaznost textu směnečného*

¹³⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2009. Sp. zn. 8 Cmo 337/2008. In: [právní informační systém].

¹³⁷ Srov. KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář 5.*, doplněné vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-385-1. s. 2-8.

¹³⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 6. 2010. Sp. zn.: 6 Cmo 139/2010. In: [právní informační systém].

*prohlášení, nemá skutečnost, že jednotlivé náležitosti směnky jsou umístěny do rámečků, zásadně vliv na platnost směnky.*¹³⁹ Nejvyšší soud se vypořádal s otázkou, zda skutečnost, že text směnky je vepsán do rámečků předtištěných na směnečné listině, způsobuje neplatnost směnky i v případě, kdy text listiny obsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti. Nejvyšší soud došel k závěru, že „z této podoby směnky je zřejmá celková vzájemná souvislost i logická návaznost jednotlivých, byť řadou svislých a vodorovných čar rozdělených, doložek směnečné listiny, která obsahuje veškeré náležitosti požadované zákonem.“¹⁴⁰

Tedy skutečnost, že jsou údaje umístěné do rámečků, nemůže být důvodem pro vyloučení těchto údajů z textu listiny. Pro naplnění podmínky krycí funkce podpisu výstavce postačí, že je podpis umístěn pod všemi doložkami směnečné listiny. Směnečná listina také obsahuje vnější orámování, což umocňuje souvztažnost textu směnky a výstavcova podpisu. Dle mého názoru Nejvyšší soud správně dovedl, že pokud je v důsledku použití předtištěného formuláře obsah směnky rozčleněn na více rubrik, nemá to vliv na celistvost textu směnky. Toto rozhodnutí bylo také otištěno v mnohých odborných časopisech, jako jsou Soudní rozhledy¹⁴¹, Bulletin advokacie¹⁴² nebo Jurisprudence¹⁴³, což značí o důležitosti tohoto rozsudku. Mohlo by se tedy zdát, že Nejvyšší soud v této problematice nasměroval rozhodovací praxi nižších soudů správným směrem. Kupodivu ale o pouhý den později Nejvyšší soud vydal jiný rozsudek, ve kterém se staví odlišně ke stejné otázce.

Nejvyšší soud v tomto případě potvrdil rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, který došel k závěru, že posuzovaná listina není směnkou vlastní. Posuzovaná směnka je připojena v Příloze č. 3 této práce. Důvodem neplatnosti bylo Vrchním soudem v Olomouci uvedeno, že *"listina předložená jako směnka je členěna do jednotlivých rámečků, takže mezi jednotlivými doložkami není vzájemná souvislost, když jsou tyto rámečky jednoznačně odděleny a netvoří*

¹³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 8. 2011. Sp. zn.: 29 Cdo 722/2010. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹⁴⁰ Ibid.

¹⁴¹ Nejvyšší soud České republiky: Grafická podoba směnky. *Soudní rozhledy*. 2012, r. 18, č. 6. ISSN 1211-4405. s. 223 – 224.

¹⁴² KROFTA, David. Rámeček ve směnce. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 11. ISSN 1210-6348. s. 56 – 58

¹⁴³ Nejvyšší soud České republiky: Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 722/2010. *Jurisprudence*. 2011, r. 20, č. 7-8. ISSN 1212-9909. s. 75.

*ucelený celek.*¹⁴⁴ Vrchní soud v Olomouci posoudil spornou směnku jako „*nesouvislou řadu údajů*“¹⁴⁵, která je způsobena právě řadou svislých a vodorovných čar, které rozdělují směnečný text. Tento závěr dovodil z požadavku určitosti a ucelenosti textu směnečné listiny. Vrchní soud v Olomouci vyloučil i krycí funkci podpisu výstavce ve vztahu k ostatním údajům, jelikož ten byl také oddělen „*výrazným a ostrým rámečkem*“¹⁴⁶, který vydělil podpis z textu směnky.

Nejvyšší soud pak v dovolání proti tomuto rozsudku dokonce připustil, že z grafické podoby směnky nelze dovodit, že by výstavce umístěním údajů do rámečků sledoval jejich vyloučení z textu listiny. I přes to rozsudek Vrchního soudu v Olomouci potvrdil a směnku shledal neplatnou. Nejvyšší soud argumentoval, že „*podoba a rozvržení rámečků (tvořených řadou svislých a vodorovných čar), včetně předtištěných "náležitostí" směnky vlastní a do těchto rámečků vepsaných údajů, činí text směnečného prohlášení (při čtení po řádcích zleva doprava a shora dolů) nesouvislým*“¹⁴⁷. Nejvyšší soud sice předeslal, že nadále setrvává na závěru formulovaném ve svém dřívějším rozsudku (sp. zn. 29 Cdo 722/2010, viz výše) vydaném o den dříve a také, že se zcela ztotožňuje s právním názorem vysloveným Vrchním soudem v Praze v rozsudku (sp. zn. 5 Cmo 780/97, viz výše). Dle mého názoru ale Nejvyšší soud vydal v průběhu dvou dnů dvě zcela protikladná rozhodnutí v obdobných věcech a nerozhodl tedy v souladu s právními závěry uvedenými v těchto rozhodnutích.

Žalovaný se ale náležitě bránil a proti tomuto rozhodnutí podal stížnost k Ústavnímu soudu. Ústavní soud ve svém nálezu snad již definitivně sjednotil rozhodovací praxi nižších soudů v této problematice „*rámečků*“. Ústavní soud ve svém nálezu určil, že podstatnou náležitostí obsahu směnky je mimo jiné i souvislý obsah listiny bez vnitřního rozporu. Dále Ústavní soud dovodil, že podpis výstavce musí krýt text směnky. Nutným požadavkem je tedy jeho umístění na líci směnky pod jejím obsahem. Za zásadní je nutno určit, že Ústavní soud se neztotožnil s právním závěrem Nejvyššího soudu, dle kterého umístění údaje na směnce do rámečku znamená jeho vyloučení z textu směnky.

Ústavní soud dospěl k závěru, že „*z podoby posuzované směnky je zřejmá celková vzájemná souvislost i logická návaznost jednotlivých doložek směnečné*

¹⁴⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne ze dne 9. června 2009. Sp.zn.: 7 Cmo 5/2009. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹⁴⁵ Ibid.

¹⁴⁶ Ibid..

¹⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 8. 2011. Sp. zn.: 29 Cdo 5250/2009. In: CODEXIS [právní informační systém].

*listiny i přes řadu svislých a vodorovných čar rozdělených, obsahuje veškeré náležitosti požadované zákonem a ze které beze sporu vyplývá výstavcův bezpodmínečný slib zaplatit majiteli směnečné listiny v určitém místě a čase směnečnou sumu*¹⁴⁸. Proto pouze ze skutečnosti, že jsou údaje umístěny do rámečků, nelze dovodit, že by měly být tyto údaje vyňaty z textu listiny. Zajímavá je také poznámka Ústavního soudu, kdy označil závěr dovolacího soudu za přepjatě formalistický. Ústavní soud konstatoval, že *„i u tak přísně formalizovaného právního úkonu, jakým je směnka, nelze zcela pustit ze zřetele skutečný obsah touto formou projevené vůle.*“¹⁴⁹ Ústavní soud uznal, že směnečné závazky jsou sice přísnými závazky, ovšem vzhledem k tomu, že vystavení směnky bylo výsledkem ujednání účastníků, a jedná se tak o smluvní vztah, osoby byly obeznámeny s placením závazků pomocí cenného papíru směnky. *„Použitý tiskopis směnky měl nepochybně sloužit jako směnečný cenný papír a v tomto smyslu i vyjadřoval nepochybnou vůli obou účastníků směnečného právního vztahu*“¹⁵⁰.

Ústavní soud připustil pouze jediný případ, kdy by bylo možné učinit závěr o neplatnosti směnky pouze z důvodů grafického rozdělení textu do jednotlivých rámečků. Přípustné by tak bylo pouze v situaci, kdy by se rozčleněním textu zcela zrušil smysl souvislého směnečného prohlášení a výsledný text směnky by tak ztratil jednoznačný význam. Ústavní soud svůj nálezh uzavřel právní větou: *„Ani v případě formalizovaných právních úkonů (jako např. u směnky) nelze zcela odhlížet od skutečného obsahu vůle projevené příslušnou formou. Pokud tak soudy v důsledku přepjatého formalismu neučiní, dopustí se porušení práva účastníka řízení na spravedlivý proces [...] a principu rovnosti účastníků řízení [...].*“¹⁵¹

Poté, co bylo ústavní stížnosti v plném rozsahu vyhověno a napadené rozhodnutí zrušeno, Nejvyšší soud také zrušil rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci (sp. zn. 7 Cmo 5/2009, viz výše). Nejvyšší soud konstatoval: *„Nejvyšší soud, jsa vázán právním názorem Ústavního soudu (čl. 89 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky), uzavírá, že právní posouzení věci odvolacím soudem co do závěru o neplatnosti směnky z důvodu*

¹⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2012. Sp. zn. III ÚS 3660/11. *Soudní rozhledy*. 2012, r. 18, č. 7 – 8. ISSN 1211-4405. s. 257 – 258.

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Ibid.

*nesouvislého směnečného prohlášení (včetně toho, že podpis výstavce směnečné prohlášení "nekryje") neobstojí.*¹⁵² Ústavní soud tak sjednotil rozhodovací praxi soudů v oblasti „rámečků“ na směnkách a účastníci směnečných vztahů se dle mého názoru již nemusí obávat používání předtištěných formulářů graficky rozčleněných na rámečky, pokud je grafická úprava směnky v souladu se závěry vyslovené v nálezu Ústavního soudu.

3.4.2.2 Rámeček lemující celou směnku

Předchozí výklad se týkal grafické segmentace na rámečky uvnitř směnečné listiny. Je ale potřeba se také věnovat orámování celé směnky po jejím obvodu, které odděluje samotnou směnku od zbytku listiny. Vrchní soud v Praze totiž ve svém rozsudku dovodil, že *„text uvedený na stejné listině jako směnka, ale mimo kontinuální rámeček, nelze považovat za součást směnky. Lze pouze dovodit, že se jedná o ujednání mezi stranami o tom, kdy je možné směnku použít.*“¹⁵³

V tomto případě se na listě papíru nacházela směnka, jejíž obvod ohraničoval rámeček. Dále pak stejná listina obsahovala odkládací podmínku pro použití směnky, která byla podepsaná akceptantem. Pod rámečkem ohraničujícím směnku byl tedy připojen text, který určoval, kdy bude možné směnku použít. Pokud ovšem směnka obsahuje takovou podmínku, musí být nutně neplatná, když zákon směnečný a šekový ve svém ustanovení čl. I § 26 odst. 1 stanoví, že přijetí směnky musí být bezpodmínečné. Soud prvního stupně považoval tuto podmínku za součást směnky a proto žalobu zamítl.

Vrchní soud v Praze ale došel k odlišnému závěru. Důležitým poznatkem byla skutečnost, že uvnitř rámečku byl uveden celý text listiny, který obsahoval všechny podstatné náležitosti směnky. Dle Vrchního soudu v Praze je *„z grafického provedení směnky naprosto nepochybné, že za směnku lze považovat pouze text uvedený uvnitř rámečku.*“¹⁵⁴ Vrchní soud v Praze došel k závěru, že akceptant předmětnou směnku bezpodmínečně přijal, jelikož v místě vyhrazeném akceptaci (uvnitř rámečku) připojil podpis. Text, který je uveden sice na stejné listině jako směnka, ovšem mimo rámeček ohraničující směnku, nelze považovat

¹⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 7. 2012. Sp. zn.: 29 Cdo 988/2012. In: [právní informační systém].

¹⁵³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 2001. Sp. zn. 13 Cmo 6/2000. *Soudní rozhledy*. 2002, r. 8, č. 11, s. 398.

¹⁵⁴ Ibid.

za součást směnky. Vrchní soud v Praze uzavřel, že směnka byla platně přijata a tudíž akceptantovi vznikla povinnost plnit na základě této směnky.

Toto rozhodnutí shledávám logické a souhlasím s názorem Vrchního soudu v Praze. Když připustíme teoretickou možnost, že směnka může být zachycena na jakémkoliv stabilním podkladě, mělo by být tudíž každému jasné, kde směnka začíná a kde končí. Vždy by mělo být zřejmé, co patří do textu směnky. Proto použití kontinuálního rámečku podél obvodu textu směnky se mi zdá jako jednoduché a elegantní řešení. Údaje, které nejsou zahrnuty v tomto rámečku, by neměly do směnky zasahovat a neměly by tak mít vliv na platnost směnečné listiny.

3.4.2 Přívěsek ke směnce

Směnka bývá zpravidla menšího formátu. Proto se snadno může stát, že na rubu směnky již nezbude místo pro další doložky. K takovým zápisům se využívá zvláštního nastavení směnky – přívěsek¹⁵⁵. Zápisy na přívěsku se týkají především převodů směnek (tzv. rubopisem), bude se tedy nejčastěji jednat o doplňování indosačních doložek. Na přívěsku může být ale vyznačeno i například rukojemské prohlášení¹⁵⁶ nebo vykonání protestu¹⁵⁷. Přívěsek má podobu samostatné listiny, která musí být s původní směnečnou listinou pevně spojena. To zákon směnečný a šekový stanoví v čl. I § 13 odst. 1, kdy v rámci vyznačení indosamentu požaduje, aby byl napsán přímo na směnku, „*nebo na list s ní spojený (přívěsek)*“.

Vrchní soud v Praze dovedl, že „*přívěskem ke směnce podle čl. I. § 13 odst. 1 SŠZ není část směnečné listiny jen graficky oddělená. Přívěsek je původně samostatný list papíru dodatečně k dřívější směnečné listině pevně připojený. Jde o dvě nejprve samostatné, ohraničené hmoty, následně pevně spojené, nikoliv jen přiřazené.*“¹⁵⁸ V tomto případně se jednalo o tři sporné směnky, které byly vyhotoveny na stejném formuláři. Tento formulář byl opatřen v levé části svislou čarou vedenou od shora dolů přes celou listinu. Podpisy odpůrců se nacházely vlevo od této čáry. Soud prvního stupně z tohoto grafického členění směnky dovedl, že v části za svislou čarou se již nejedná o samotnou směnku, ale o

¹⁵⁵ Pro přívěsek se také používá označení allonge, alonz nebo nástavek.

¹⁵⁶ Viz čl. I. § 31 odst. 1 ZSŠ.

¹⁵⁷ Viz čl. I § 86 odst. 1 ZSŠ.

¹⁵⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 1996. Sp. zn.: 5 Cmo 385/95. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 5, s. 127.

přívěsek. Proto podpisy osob na líci směnky dle jeho názoru nemohly mít účinky rukojemských prohlášení.

Vrchní soud v Praze v rozhodnutí o odvolání pak určil, že z ustanovení čl. I § 13 odst. 1 ZSŠ je zřejmé, že „vedle samostatné uzavřené hmoty, to je vedle směnečné listiny, existuje zde jiná uzavřena hmota, nejspíše list papíru, která se ke směnce připojí.“¹⁵⁹ Tedy musí jít o dvě původně oddělené součásti, které jsou až dodatečně spojeny. Za přívěsek tak nemůže být nikdy považována graficky oddělená část původní směnečné listiny. Co se týče svislé čáry na líci směnky, Vrchní soud v Praze vyložil její smysl tak, že tato čára odděluje část líce směnky, kdy doložky umístěné vpravo od této čáry jsou kryté podpisem výstavce, kdežto doložky vyznačené vlevo od svislé čáry nikoliv.

Co se týče způsobu připojení přívěsku ke směnce, zákon již nedefinuje, v jaké míře či kvalitě mají být listiny spojeny. Dle právní doktríny „*nestačí jen volné přiložení přívěsku ke směnce nebo jejich nestálé spojení.*“¹⁶⁰ J. Kotásek dále uvádí, že se v praxi setkal s případem, kdy soud uznal za dostatečné spojení směnky s přívěskem obyčejnou kancelářskou sponkou¹⁶¹. Pro účastníky směnečného vztahu bych však doporučila užití pevnějšího spojení. Jak uvedl Vrchní soud v Praze, praxe většinou postupuje tak, že k „*původní směnečné listině lepší či jinak pevně připojí další listy papíru.*“¹⁶²

4 Právní úprava Velké Británie v kontextu této práce

4.1 Základy právní úpravy

Anglickou právní úpravu jsem si pro komparaci s českým směnečným právem vybrala z důvodu odlišnosti pramenů, ze kterých oba systémy vychází. Právní úprava českého směnečného práva vychází z výsledků Ženevské

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 17.

¹⁶¹ KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-807357-965-4. s. 18.

¹⁶² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 1996. Sp. zn.: 5 Cmo 385/95. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 5, s. 127.

konference konané v roce 1930. Ženevský směnečný systém je pravděpodobně jeden z nejrozšířenějších unifikovaných práv. Oproti tomu právní úprava směnky ve Velké Británii vychází ze zvykového práva, které se vyvíjelo v anglosaských zemích. Ženevské dohody uzavřelo celkem 35 států, které byly z většiny tvořeny státy evropskými¹⁶³. Tudíž je zřejmé, že směnečné právo evropských zemí (uznávající kontinentální systém práva) je velmi podobné, protože vychází z jednotného základu. Velká Británie a Irsko jsou jedinými státy v Evropě s anglosaským právním systémem, který je značně odlišný od kontinentálního právního systému. A protože se v praxi můžeme setkat jistě i s britskou směnkou, je vhodné komparovat směnku podle britské právní úpravy a podle české právní úpravy, aby osoba, která přijde do styku s britskou směnkou, nebyla překvapena právě z odlišností od směnky dle kontinentálního právního systému.

Ve Velké Británii dnes platí zákon The Bills of Exchange Act z roku 1882 (dále také „BEA“). Tento zákon je považován za jasný a logický a taktéž vůbec za jeden z nejkvalitnějších britských zákonů¹⁶⁴. Jedním z důvodů je to, že v době kodifikace směnečného práva byla již rozhodovací praxe soudů v oblasti směnečné sjednocena. Podobně jako český zákon směnečný a šekový byl jen málokdy novelizován. The Bill of Exchange Act je členěn na pět částí: úvodní ustanovení (Preliminary), směnka cizí (Bill of Exchange), bankovní šeky (Cheques on a Banker), směnka vlastní (Promissory Notes) a doplňující ustanovení (Supplementary). Zde opět můžeme pozorovat podobnost – český zákon směnečný a šekový obsahuje tři části: čl. I o směnkách (nejprve pojednává o směnce cizí a následně o směnce vlastní), čl. II o šecích a čl. III. o ustanoveních společných.

Zřetelný rozdíl pak spočívá v tom, že český zákon směnečný a šekový neobsahuje úvodní ustanovení. BEA je totiž v této části výrazně popisný, jelikož zde definuje základní směnečné pojmy. To pravděpodobně zabraňuje mnoha rozporům ve výkladu právních norem, ovšem na druhou stranu tím není dán velký prostor pro vývoj směnečného práva v oblasti rozhodovací praxe soudů.

¹⁶³ Ženevské dohody v roce 1930 uzavřela Albánie, Belgie, Bulharsko, Brazílie, Československo, Dánsko, Ekvádor, Finsko, Francie, Indonésie, Island, Itálie, Japonsko, Jugoslávie, Kolumbie, Lucembursko, Lichtenštejnsko, Maďarsko, Monako, Německo, Nizozemí, Norsko, Peru, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, San Marino, Sutinám, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko.

¹⁶⁴ KOKEŠ, Jiří. *Pojetí směnky ve velké Británii*, Praha, 2006. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, s. 14.

4. 2 Definice směnky

Legální definice směnky není na rozdíl od britské právní úpravy v našem právním řádu obsažena. Směnka je vlastně v ZSŠ charakterizována pouze podstatnými náležitostmi. Samotná definice směnky je ponechána právní doktríně. V britské právní úpravě má směnka svou vlastní legální definici. Směnka cizí (bill of exchange) je definována v ustanovení s. 3 (1)¹⁶⁵ BEA jako „*bezpodmínečný písemný příkaz jedné osoby adresovaný jiné osobě, podepsaný osobou dávající příkaz, požadující po tom, komu je adresován, zaplatit na viděnou, v určitý čas nebo v určitelný budoucí čas peněžitou sumu konkrétní osobě nebo na její řad nebo na doručitele*“^{166 167}. Směnka cizí bývá právní naukou jednodušeji definována jako listina adresovaná jednou osobou osobě jiné, vyžadující, aby tato zaplatila peněžitou sumu třetí osobě, nebo doručiteli¹⁶⁸.

Definice směnky cizí obsahuje řadu stejných znaků s definicí směnky cizí, která byla v českém právním řádu vytvořena právní doktrínou. Jediným výrazným rozdílem je skutečnost, že podle české právní úpravy není možné vystavit směnku na doručitele¹⁶⁹. S. 3 (2) BEA dále uvádí, že listina, která není v souladu s těmito podmínkami (anebo kromě zaplacení vyžaduje provedení dalšího úkonu), není směnkou cizí.

Směnka vlastní (promissory note¹⁷⁰) je pak definována v části IV s. 83 (1) jako „*bezpodmínečný písemný slib jedné osoby vůči jiné osobě, podepsaný výstavcem, zavazujícím se zaplatit na viděnou nebo ve stanoveném nebo určitelném budoucím čase peněžitou sumu tomu, nebo na jeho řad nebo na doručitele*.“¹⁷¹ I tato definice vykazuje některé shodné znaky s definicí „české“

¹⁶⁵ Pro názvy paragrafů uvádím zkratku s. (section), v závorce uvádím odstavec (paragraph) daného ustanovení.

¹⁶⁶ AGABEG, Aviet, BARRY F. William. *The Bills of Exchange Act, 1882: with explanatory notes and decisions, and also an appendix*. London: W. Clowes. 1884. s. 9.

¹⁶⁷ Originální definice směnky cizí zní: „*A bill of exchange is and unconditional order in writing, addressed by one person to another, signed by the person giving it, requiring the person to whom it is addressed to pay on demand or at a fixed or determinable future time, a sum certain in money, to or to the order of a specified person or to bearer.*“

¹⁶⁸ KYD, Steward. *Treatise on the Law of Bills of Exchange and Promissory Notes*. Forgotten Books: 2012. s. 3.

¹⁶⁹ Například dle rozsudku Nejvyššího soudu: „*Právní úprava směnečného zákona nepřimo zapovídá vystavení směnky vlastní na doručitele, směnka vlastní vystavená na doručitele je tak podle směnečného zákona neplatná.*“ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 8. 2007. Sp. zn. 29 Odo 574/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].

¹⁷⁰ často je také směnka vlastní nezývána „note of hand“, viz. BYLES, John Bernard. *A Treatise of the Law of Bills of Exchange: Promissory Notes, Bank-Notes, Bankers' Cash-Notes and Checks*. 2013: Great Britain. s. 64.

¹⁷¹ Originální definice směnky vlastní zní: „*A promissory note is an unconditional promise in writing made by one person to another, signed by the maker, engaging to pay on demand or to a*

směnky vlastní vytvořené teorií a praxí. Opět zásadní rozdíl spočívá v tom, že dle anglické právní úpravy může být směnka vlastní vystavena i na majitele.

4.3 Podstatné náležitosti

Pro směnku cizí uvádí The Bill of Exchange Act v ustanovení s. 6 (1) jako obsahovou náležitost jméno směnečníka. Ten musí být vyznačen a identifikován s dostatečnou určitostí. Takový požadavek v českém zákoně směnečném nenajdeme.

Dále BEA stanoví v ustanovení s. 7 (1) další povinnou náležitost, kterou je jméno toho, komu má být placeno (pokud se však nejedná o směnku vystavenou na doručitele). I v tomto případě zákon požaduje dostatečnou identifikaci, aby nevznikaly pochybnosti o dané osobě.

Další náležitost je stanovena v ustanovení s. 9 (1) BEA, kterou je směnečná suma. Směnka může být vystavena pouze na peněžitou částku¹⁷². Z ustanovení s. 3 (2) vyplývá, že pokud bude příkaz na směnce obsahovat výkon jiné činnosti (a nikoliv tedy zaplacení peněžité sumy), nebude listina obsahující takový příkaz platnou směnkou. BEA také jasně stanovuje požadavek na určitost směnečné sumy. Směnečný peníz musí být přesně určen tak, aby bylo bez pochyb zřejmé, jaká je výše peněžité částky.

Zajímavé je, že BEA shodně jako ZSŠ formuluje pravidlo ohledně směnečné sumy a dává přednost údaji stanovenému slovy před údajem vyznačeným v číslech, pokud tyto dva nebudou ve shodě. Výraznou odlišností potom je, že BEA výslovně připouští možnost placení směnečné sumy ve splátkách. Podle české právní úpravy jsou směnky splátkové (směnky, u nichž jsou na různé částky stanoveny různé termíny splatnosti) nepřípustné¹⁷³. Co se týče měny, směnečný peníz může znít na jakoukoliv měnu, která je platnou zákonnou měnou.

V dalších ustanoveních BEA hovoří o možnostech splatnosti směnky. Dle s. 10 (1) může být směnka splatnou na viděnou, což musí být vyjádřeno slovy „on

fixed or determinable future time a sum certain in money to or to the order of a specified person or to bearer.“

¹⁷² Např. Russell v. Phillips, 14 Q. B. (1891). In: AGABEG, Aviet, BARRY F. William. *The Bills of Exchange Act, 1882: with explanatory notes and decisions, and also an appendix*. London: W. Clowes. 1884. s. 7.

¹⁷³ KOVAŘÍK, Zdeněk *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-7400-402-5. s. 101.

demand“, „at sight“, nebo „on presentation“. Dle s. 11 (1) může být také směnka učiněna splatnou ve vymezeném budoucím čase¹⁷⁴. To znamená buď splatnost po uplynutí konkrétní doby po určitém datu, nebo splatnost po uplynutí konkrétní doby po vidění, nebo také splatnost po uplynutí určité lhůty po konkrétní události, která jistě nastane, avšak není jisté, kdy přesně nastane. BEA tak nestanovuje možnost, aby byla směnka splatná v určitý den (tzv. fixní směnky), což je druh splatnosti často využívaný na směnkách dle českého práva.

Další obsahovou náležitostí je dle BEA její datování. Pokud ovšem bude datum vydání nebo datum akceptace na směnce chybět, majitel směnky může doplnit skutečné datum vydání nebo akceptace. BEA také dále zavádí vyvratitelnou domněnku datování směnky. Pokud je tedy na směnce uvedeno datum, je považováno za platné, dokud není prokázán opak. Samotné ante-datování, ani post-datování nezpůsobí neplatnost směnky.

Podobně jako v případě směnky podle českého práva můžeme považovat za nejvýznamnější část bezpodmínečný příkaz výstavce vůči směnečníkovi. Stejný je také důsledek uvedení podmínky v příkaze. Dle české právní úpravy i dle britské právní úpravy způsobí neplatnost celé směnky. Nutnou náležitostí je dále podpis výstavce. Zajímavé je, že BEA připouští možnost, aby směnka byla akceptována ještě před tím, než je podepsána výstavcem. Pokud je tak vlastně směnka akceptována ještě před tím, než je vytvořena, nezpůsobí to její neplatnost pro nedostatek obsahové náležitosti¹⁷⁵. Dokud ovšem směnka nebude výstavcem podepsána, nebude možné ji předložit k placení¹⁷⁶.

Další běžnou náležitostí je místo vystavení a místo placení. Ustanovení s. 3 (4) ovšem uvádí, že směnka není neplatná pouze z důvodu, že na ní není uvedeno místo vystavení nebo místo placení. Uvedení místa vystavení ale bývá pravidelnou součástí směnky. Oproti tomu místo placení není obvyklou náležitostí. Pokud již je místo placení na směnce určeno, zpravidla bývá na směnce uvedeno míst více. Z těchto míst si pak může věřitel vybrat, kde bude směnku prezentovat k placení. To je výrazný rozdíl oproti české právní úpravě, protože směnka vydaná podle ZSŠ, obsahující více míst splatnosti, je neplatná.

Směnka vlastní

¹⁷⁴ v originále „at a determinable future time“.

¹⁷⁵ Schultz v Astley, 2 Bingh N. C 544. 29 Eng. Com. Law Rep 414 (1836). In: AGABEG, Aviet, BARRY F. William. *The Bills of Exchange Act, 1882: with explanatory notes and decisions, and also an appendix*. London: W. Clowes. 1884. s. 13.

¹⁷⁶ PÁVKOVÁ, Ludmila. *Směnka podle české a anglické právní úpravy*. Praha, 2007. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. s. 67 – 68.

Podstatné náležitosti směnky vlastní jsou podle BEA velmi podobné náležitostem směnky cizí. Směnka vlastní neobsahuje příkaz, ale bezpodmínečný slib výstavce zaplatit určitou směnečnou sumu určité osobě. Zvláštností je, že směnku vlastní může vystavit i více výstavců. Ti pak budou povinni plnit ze směnky společně a nerozdílně. Pokud by se zavázali k plnění jiným způsobem, než solidárním, směnka by byla neplatná. Solidární výstavci mohou být takto určeni před vystavením směnky, nikoli až po jejím vydání. Podobným způsobem jako ZSŠ, i BEA v ustanovení čl. IV s. 89 odkazuje v případě směnky vlastní na ustanovení směnky cizí.

Jak vidíme, mezi směnkou dle české a britské právní úpravy najdeme někdy i diametrální rozdíly. Na druhou stranu nalezneme v anglické i české úpravě směnečného práva mnoho podobností. The Bill of Exchange Act je zákon dosti podrobný, složitý a obsahuje velký počet legálních definic. Oproti tomu český zákon směnečný a šekový je o mnoho stručnější a jednodušší. To otevírá široký prostor pro judikaturu soudů, která je na poměry kontinentálního právního systému dosti obsáhlá. Samozřejmě se ale nedá srovnávat se směnečnou judikaturou soudů Velké Británie, která běžně sahá až do 18. století. The Bills of Exchange Act vznikl v době, kdy již byla podstatná část směnečného práva vytvořena zvykovým právem a soudními precedenty. BEA tak vznikl v souladu s tím, jak byla směnka po staletí ve Velké Británii užívána.

5 Závěr

Ve své práci jsem se pokusila o identifikaci a zhodnocení rozhodovací praxe českých soudů v oblasti některých náležitostí směnky. Zákon směnečný a šekový klade na formální stránku směnky důraz, který není obvyklý u jiných závazkových právních vztahů. Tento důsledný formalismus však není samoúčelný. Díky němu může mít směnka postavení předmětu obchodu, jelikož směnečný závazek je vymezen bez jakýchkoliv pochybností nejen formálně, ale i obsahově. Protože je ale zákon směnečný a šekový, co se týče způsobu vymezení podstatných náležitostí, velice stručný, v praxi vzniká mnoho nesrovnalostí a neurčitostí. Ty jsou pak ve velké míře vykládány soudní judikaturou. To dle mého názoru činí české směnečné právo velice zajímavým.

S ohledem na rozsah práce nebylo možné postihnout všechny obsahové náležitosti směnky. Proto se ukázalo jako velice vhodné zaměřit se jen na určitou problematiku. V této práci bylo rozebráno nejprve vymezení směnečné sumy na směnce. V této oblasti se zdá být směnečná judikatura z převážné části ustálená a jednoznačná. V této kapitole bylo uvedeno, jakým způsobem může být směnečná suma vyjádřena, aby nezpůsobila neplatnosti směnky. Dále bylo upozorněno na požadavek určitosti směnečné sumy a na důležitá výkladová pravidla stanovená zákonem. Bylo poukázáno na případy, které v důsledku nesprávné aplikace těchto pravidel vznikají. To se týká především pravidla upřednostňujícího nejmenší částku v případě udání více částek. Vývoj směnečné judikatury pak ukázal, že v rámci této problematiky počala tendence k uvolňování příliš formalistického výkladu směnečného zákona. Ačkoliv zákon nevyžaduje jako podstatnou náležitost směnky uvedení měny, rozhodovací praxe soudů dovodila, že k požadavku určitosti náleží i právě určitost měny. Té se věnovala podkapitola 3.1.3. Zdá se, že na měnu směnečné sumy je kladena větší přísnost, jelikož na tuto náležitost nelze aplikovat zákonná výkladová pravidla pro rozpory ve směnečné sumě. Pokud tedy bude měna jakkoliv rozporná nebo neurčitá, povede to k neplatnosti směnky. Za úskalí považují soudní judikaturou vymezený požadavek, dle kterého je nutné uvádět měnu jednojazyčně (například pokud je ve směnce udána jednou slovně a jednou ve formě zkratky). Směnečný účastník může tudíž snadno dosáhnout neplatnosti celé směnky, a to pouhými několika písmenky. Dále byla probrána i možnost úročení směnečné sumy a bylo vysvětleno, proč lze úročit pouze vistasměnky a lhůtní vistasměnky. Bylo vysvětleno, jakým způsobem musí být úroková doložka vymezena, aby byla účinná. Nutno bylo upozornit na diskuzi, která probíhá v právní doktríně ohledně konce doby úročení. Za rozumný a logický považují názor, že úrok uvedený na směnce běží pouze do její splatnosti. V okamžiku splatnosti pak nastoupí namísto těchto úroků zvláštní úroky, které jsou stanoveny přímo zákonem na 6%.

V další kapitole byla rozebrána problematika podepisování na směnkách. Podpis je vlastně specifickou náležitostí, která vyplývá z jeho krycí funkce. Specifičnost tkví v tom, že podpisem musí být kryt jakýkoliv zápis na směnce, aby měl právně relevantní význam. Proto je důležité i umístění podpisu výstavce na směnce. Podpis výstavce se musí nacházet pod směnečným prohlášením, jinak bude směnka neplatná. Zákon nechává volnost, jakým způsobem se výstavce podepíše. Jako doporučení ale uvádím, aby byl výstavce identifikován co

nejkonkrétněji. V tomto bodě se nabízí úvaha de lege ferenda, dle které by bylo možné doplnit zákon směnečný o požadavek povinné náležitosti podpisu výstavce - o jméno a příjmení, případně o rodné číslo nebo identifikační číslo. Tato změna v zákoně by mohla být užitečná a mohla by předcházet některým nesrovnalostem ve směnečných právních vztazích. Dále byly vymezeny způsoby podepisování za právnickou osobu – zástupcem, prokuristou, statutárním orgánem a osobou pověřenou určitou činností při provozu závodu. Zajímavou byla v této oblasti problematika uvádění dodatku označujícího prokuru. Vývoj judikatury ukázal, že i zde soudy uvolňují přísné formální požadavky na směnečnou listinu, kdy soudní judikatura navzdory původnímu opačnému názoru dovedla, že neuvedení dodatku o prokuře nemůže vést k neplatnosti směnky. Také se přikláním k tomuto názoru, jelikož povinností je zapisovat udělení prokury v obchodním rejstříku. Na druhou stranu ale tato argumentace odporuje skripturní povaze směnky, která je tak často připomínána právní doktrínou, a ze které vyplývá, že všechny rozhodné okolnosti pro směnku musí být seznatelné přímo z listiny samotné.

Třetí náležitostí, kterou se tato práce zabývá, je platební místo. Směnečná judikatura je v této oblasti rozsáhlá. Rozhodovací praxe soudů dává účastníkům směnečných vztahů vodítka, jak vymežit místo placení tak, aby bylo určité. Rozhodnutí soudů jsou jednotná potud, pokud vymezují požadavek upřesnění místa placení na obec nebo město. Nejkomplikovanější a nejrozpornější je judikatura soudů v oblasti aplikace zákonného místa. Judikatura se nedokázala shodnout na tom, zda se zákonné platební místo uplatní, jen a pouze pokud není ohledně platebního místa směnky výslovně nic uvedeno, nebo i v případě, že se jedná o údaj, který je tak neurčitý, že se k jeho existenci vůbec nepřihlíží. Směnečná praxe ukazuje, že by vývoji směnečných vztahů snad i odpovídal přístup druhý. Čl. I § 2 odst. 3 a čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ ale udává: „*není-li zvláštního údaje...*“ a dle mého názoru tím jasně evokuje představu o situaci, kdy směnka ohledně platebního místa úplně mlčí. Stále jsem ale nakloněna obecné tendenci postupného uvolňování přílišné přísnosti ve směnečných právních vztazích. Řešením de lege ferenda by mohlo být upřesnění těchto ustanovení tak, aby soudy při své rozhodovací praxi jednotně respektovali pravidlo, že zákonné platební místo se užije jen a pouze v případě, kdy směnka ohledně místa placení neobsahuje žádný údaj. Aby byla zmírněna přísnost takového ustanovení, mohl by být zákon doplněn o ustanovení, které by vymezovalo, s jakou určitostí musí být platební místo vyjádřeno, aby to nezpůsobilo neplatnost směnky. Navrhované

ustanovení by mohlo znít: „*Místo, kde má být placeno, musí být vyjádřeno místopisným údajem s minimální přesností na obec či město.*“ Což koresponduje s ustálenou judikaturou soudů. Touto formulací by byl dán předpoklad pro jednotnější soudní rozhodovací praxi.

Poslední náležitostí, kterou se tato práce zabývala, byla grafická podoba směnky. Otázka rámečků ve směnce byla dlouho problematická a mohla způsobovat v řadě případů nejistotu v právních vztazích směnečných účastníků. Sama považuji za nevhodné přílišné grafické rozčlenění textu do jednotlivých rámečků. Ovšem pokud takové uspořádání nečiní potíže v čitelnosti textu směnky, neměla by taková grafická úprava zasahovat do platnosti směnky. Tuto problematiku započala kontroverzní rozhodnutí zejména Vrchního soudu v Praze, nakonec byla judikatura s konečnou platností ustálena díky nálezům Ústavního soudu. Ústavní soud vytvořil rozumný princip, díky němuž jsou dnes již směnky obsahující rámečky považovány za platné. Tento nálezný příznivě ovlivnil rozhodovací praxi soudů, jelikož ukončil formalistické odmítání rámečků ve směnkách jako grafického prvku, který automaticky způsobí vynětí vepsaného textu bez ohledu na celkový kontext směnky.

Závěrem této práce byla nastíněna právní úprava směnky ve Velké Británii. Jak se ukázalo, i ve Velké Británii je směnečné právo velmi komplexní a složité právní odvětví. Tato kapitola se tak zaměřila na srovnání jen podstatných rysů směnky podle české a anglické právní úpravy. Bylo zjištěno, že i přes naprosto odlišný základ, ze kterého obě právní úpravy vychází, mají anglická i česká směnka leccos společného. Samozřejmě se objevují i některé markantní rozdíly, jakým je například možnost vystavení směnky na doručitele podle anglické právní úpravy, kdy česká právní úprava takovou možnost nepřipouští. Pozitivní na anglické právní úpravě shledávám především legální vymezení směnečných pojmů a dále obecně podrobnější úpravu směnečných právních vztahů, která vnáší do směnečných právních vztahů více právní jistoty.

Jednoduchým závěrečným poznatkem této práce je, že české směnečné právo je tvořeno sice jednoduchým zákonem, avšak je dotvořeno velice obsáhlou soudní judikaturou, a proto pokud chce účastník směnečného vztahu těžit z nesporných výhod směnky, musí si v souladu s prastarou římskou zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* (práva patří bdělým) velice pozorně hlídat všechny povinné náležitosti směnečné listiny.

6 Resumé

The thesis is based on the actual practice of the courts and law specialists' opinion on selected parts of Bill of Exchange Law. The bill of exchange is defined by its uniqueness in comparison with other securities and with other legal institutes. The bill of exchange relations are primarily regulated by The Bill of Exchange and Cheque Act no. 191\1950 Coll. This act is one of the oldest acts in Czech Republic and it is appreciated by most of the law specialists.

This thesis is focused on particular problems about bills of exchange. The work describes problems relating to essential requisites of bills so the party of bill can avoid them. I selected four requisites of bills to be able to focus on them deeply. The thesis is divided into five main chapters which are divided into sub-chapters.

First chapter contains introduction about what the thesis is focused on and the purpose of the work. Second chapter called The Term of Bill of Exchange explains a bill of exchange in a general view through the main principles and characteristic features of a bill of exchange. The sub-chapters deal with the law regulation of bills and the essential requirements of bills according to The Bill of Exchange and Cheque Act.

Third chapter is called The Selected Problems of Bill of Exchange Law in Accordance with Case Law. The four requisites of bills are analysed here: the sum of money in bills, signatures of bills, the payment place and the graphic scheme of bills. The first sub-chapter called The Sum of Money in Bills deals with the certainty of expressing the sum. The judicature defines the borders of the certainty which is described in this part. This part of work is also focused on the statutory interpretation rules which are applied if there is a discrepancy between two expressed sums of money in one bill. It is also dedicated to currency of bill because the courts held that the certainty of currency is the essential requirement of bills as well. The last part of this sub-chapter deals with the interests of sum of money. It explains why it is not possible to bear interest from bills payable at a future fix time or bills payable at a certain time after a future fix time. And it is explained how to mark interest clause in bills payable at sight or bills payable at a certain time after sight.

Second sub-chapter of the third chapter is called The Signatures in Bills. It deals with the signature of the drawer which is the most important signature in a bill. Subsequently it determines demands on signature of natural person and then the demands on signature of legal entity. Important part is the signing in agency. This part aimed to three ways of agency - by proxy, by statutory body or by the persons authorized by certain activity during the business of company. The court decision determined different requirements depending on the way of agency.

Third sub-chapter of the third chapter is called The Payment Place. This part of the work describes possible ways how to specify payment place in bill not to cause the nullity of bill. The judicature of courts is very comprehensive in this matter. Decisions of courts especially relate to the statutory payment place. This supporting payment place is applied when the bill does not contain any specific statement. This rule may preserve the validity of bill because the legal fiction is applied: If the bill of exchange does not contain the place of payment, the place of payment is the place of drawing. If the promissory note does not contain the place of payment, the place of payment is the place indicated near the name of drawee. The application of this rule is very complex and the judicature is often contradictory. This part of the work refers to coherent decisions and the assessment of the contradictory judicature.

Fourth subchapter of the third chapter is called The Graphic Scheme of Bills and deals with the printed forms of bills. This part is focused on the process of the court decisions referring to the frames in bills. It was held that the frame in bill may cause exemption of any figure placed in the frame from the bill. And missing essential requirement means nullity of the bill. It was a severe decision because many printed forms that are used contains frames. Other courts repeated this rule in their decision and some bills were declared a nullifying. But in one case the supreme instance was deciding and it was held that the frame in bill cannot automatically cause the removal of the statement from the bill. This rational opinion of the Constitutional court unified the matter of frames in bills.

Fourth chapter is focused on comparison of Czech bill of exchange and promissory note and British bill of exchange and promissory note. Legal systems of Czech Republic and Great Britain are very diverse because every legal system arose from a different base. The Czech Bill of Exchange Law emerged from Genevan treaties from 1930 that were underwritten by the majority of European countries with the continental legal system. The British Bill of Exchange Law

arose from the Common Law and Case Law that was created by centuries. The Czech and British Acts are compared and the differences in individual requisites of Czech and British bill of exchange are found in this chapter.

The final chapter summarizes this thesis and answers the questions of the first chapter. Last chapter contains inventory of sources which were used in the final thesis.

7 Seznam použitých pramenů a literatury

7.1 Učebnice, komentáře, monografie

- 1) KOVAŘÍK, Zdeněk *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-7400-402-5.
- 2) KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 5. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck. 2011. ISBN 978-80-7400-385-1.
- 3) KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-965-4.
- 4) CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vydání. Praha: Linde. 2006. ISBN 80-7201-570-2.
- 5) KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-182-6.
- 6) LAVICKÝ, Petr a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9.
- 7) KOTÁSEK, Josef. *Právo cenných papírů. Kurs Obchodního práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7179-454-7. s. 195.
- 8) KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2010. ISBN 978-80-7357-530-4.

7.2 Publikace v odborných časopisech

- 1) KOTÁSEK, Josef. Směnka a její kauza. *Právní rozhledy*, 1997, č. 12, s. 615. ISSN 1210-6410.
- 2) KOVAŘÍK, Zdeněk. Zajišťovací směnky a některé další otázky směnek ve světle soudních rozhodnutí. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 8, s. 281. ISSN 1211-4405.
- 3) KOLÁŘ, Pavel. Úročení směnek. *Právní rozhledy*. 2002, č. 6., s. 285. ISSN 1210-6410.
- 4) SADECKÝ, Lukáš. Úroková doložka ve směnce. *Právní rozhledy*. 2010, č. 19, s. 700. ISSN 1210-6410.
- 5) KOTÁSEK, Josef. Směnka cizí a její obsahové náležitosti. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2001, r. 9, č. 3, s. 274. ISSN 1210-9126.

- 6) JABLONKA, Branislav. Podpis na zmenke z pohľadu viazanosti konajúcich osob. *Právní rozhledy*. 2003, č. 8, s. 424. ISSN 1210-6410.
- 7) KOVAŘÍK, Zdeněk. Vybrané problémy judikatury ve věcech směnečných. *Soudní rozhledy*. 1998, č. 6, s. 137. ISSN 1211-4405.
- 8) KOKEŠ, Jiří. Problematika podepisování právnických osob – podnikatelů na vlastních směnkách. *Právní rozhledy*. 2002, č. 10, s. 505. ISSN 1210-6410.
- 9) ŘÍHA, Michal, RYSLOVÁ, Kateřina. Konec směnečné přísnosti? Aneb nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR. *Právní rozhledy*. 2011, č. 9, s. 310. ISSN 1210-9126.
- 10) KOVAŘÍK, Zdeněk. K dokazování o pravosti podpisu směnky. *Právní rozhledy*. 2010, č. 8, s. 267. ISSN 1210-6410.
- 11) KOVAŘÍK, Zdeněk. Platební místo směnky lokalizované k jejímu majiteli. *Právní rozhledy*. 2007, č. 8, s. 281. ISSN 1210-6410.
- 12) ONDREJOVÁ, Dana. K některým otázkám vyjádření platebního místa na směnce (zejména prostřednictvím osoby), aneb kde jsi, právní jistota? *Právní rozhledy*. 2013, č. 17, s. 592. ISSN 1210-6410.
- 13) MLEJNSKÝ, Jaromír; POHL, Tomáš. Některé další vybrané problémy ze směnečného práva. *Bulletin advokacie*. 1996, č. 6-7, s. 18. ISSN 1210-6348.
- 14) Nejvyšší soud České republiky: Grafická podoba směnky. *Soudní rozhledy*. 2012, r. 18, č. 6., s. 223 – 224. ISSN 1211-4405.
- 15) KROFTA, David. Rámeček ve směnce. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 11., s. 56-58. ISSN 1210-6348.
- 16) Nejvyšší soud České republiky: Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 722/2010. *Jurisprudence*. 2011, r. 20, č. 7-8, s. 75. ISSN 1212-9909.

7.3 Soudní rozhodnutí

7.3.1 Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci

- 1) Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 6. 1996. Sp. zn. 4 Cmo 386/96. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 2) Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 10. 2003. Sp. zn. 4 Cmo 214/2002. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 3) Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 11. 2003. Sp. zn.: 4 Cmo 229/2002. In: CODEXIS [právní informační systém].

- 4) Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 11. 2006. Sp. zn. 9 Cmo 60/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 5) Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 9. 2007. Sp. zn. 4 Cmo 10/2007. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 6) Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 8. 2008. Sp. zn. 9 Cmo 96/2008. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 7) Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne ze dne 9. června 2009. Sp.zn. 7 Cmo 5/2009. In: CODEXIS [právní informační systém].

7.3.2 Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze

- 1) Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 9. 1994. Sp. zn. 5 Cmo 229/94. *Soudní Rozhledy*. 1996, č. 3, s. 56a.
- 2) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 12. 1994. Sp. zn. 3 Cmo 228/94. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 2, s. 33.
- 3) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 12. 1994. Sp. zn. 5 Cmo 252/94. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 2, s. 47.
- 4) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 1995. Sp. zn. 5 Cmo 358/94. *Právní rozhledy*. 1996, č. 6, s. 289.
- 5) Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 3. 1995. Sp. zn. 5 Cmo 532/1994. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 4, s. 89.
- 6) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 1995. Sp. zn. 5 Cmo 308/94. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 4, s. 88 a násl.
- 7) Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 6. 1995. Sp. zn. 5 Cmo 527/94. *Právní rozhledy*. 1996, č. 4, s. 176.
- 8) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 1996. Sp. zn. 5 Cmo 385/95. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 5, s. 127.
- 9) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 5. 1996. Sp. zn. 5 Cmo 448/1995. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 5, s. 122 a násl.
- 10) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 3. 1997. Sp. zn. 5 Cmo 691/95. *Soudní rozhledy*. 1998, č. 1, s. 9.
- 11) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 3. 1997. Sp. zn. 5 Cmo 615/95. *Soudní rozhledy*. 1998, č. 3, s. 61.
- 12) Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 1997. Sp. zn. 5 Cmo 40/96. *Soudní rozhledy*. 1998, č. 10, s. 261.

- 13) Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 1997. Sp. zn. 5 Cmo 551/96.
Soudní rozhledy. 1999, č. 2, s. 56.
- 14) Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 5. 1998. Sp. zn.: 5 Cmo 14/97.
Soudní rozhledy, 1999, č. 2, s. 54.
- 15) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1998. Sp. zn. 5 Cmo 780/97.
Soudní rozhledy. 1999, č. 7, s. 229.
- 16) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 1999. Sp. zn.: 9 Cmo 504/1998. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 17) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1999. Sp. zn. 9 Cmo 160/1999. *Obchodní právo*, 1999, č. 11, s. 31.
- 18) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 11. 1999. Sp. zn 9 Cmo 672/98.
Bulletin advokacie. 2001, č. 5, s. 67.
- 19) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 2000 sp. zn. 5 Cmo 335/2000.
Soudní rozhledy. 2001, č. 6, s. 194.
- 20) Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2001. Sp. zn. 5 Cmo 74/2001.
Soudní rozhledy. 2002, č. 1, s. 16.
- 21) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 2001. Sp. zn. 13 Cmo 6/2000. *Soudní rozhledy*. 2002, r. 8, č. 11, s. 398.
- 22) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 11. 2001. Sp. zn. 9 Cmo 873/99.
Obchodní právo. 2002, č. 4, s. 24 a násl.
- 23) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 11. 2003. Sp. zn. 5 Cmo 346/2003. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 2, s. 67-68.
- 24) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 1. 2004. Sp. zn. 5 Cmo 432/2003.
Soudní rozhledy. 2005, č. 4, s. 141 a násl.
- 25) Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2004. Sp. zn.: 12 Cmo 187/2004. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 26) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 11. 2004. Sp. zn. 5 Cmo 406/2004. *Soudní rozhledy*. 2005, č. 8, s. 300 a násl.
- 27) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 4. 2006. Sp. zn. 5 Cmo 73/2006.
Soudní rozhledy. 2007, č. 5, s. 195.
- 28) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 5. 2006. Sp. zn.: 5 Cmo 448/1995. *Soudní rozhledy*. 1996, č. 5, s. 122 a násl.
- 29) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 2006. Sp. zn. 5 Cmo 343/2006. *Právní rozhledy*. 2007, č. 3, s. 116 a násl.

- 30) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 1. 2008. Sp. zn.: 6 Cmo 352/2007. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 31) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2009. Sp. zn. 8 Cmo 337/2008. In: [právní informační systém].
- 32) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 6. 2010. Sp. zn.: 6 Cmo 139/2010. In: [právní informační systém].
- 33) Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 9. 2010. Sp. zn. 8 Cmo 84/2010. In: CODEXIS [právní informační systém].

7.3.3 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR

- 1) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 3. 2002. Sp. zn. 29 Cdo 2074/2000. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 2) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 9. 2003. Sp. zn. 29 Odo 975/2002. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 3) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 8. 2005. Sp. zn. 29 Odo 1053/2004. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 4) Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2006. Sp. zn. 29 Odo 1685/2005. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 5) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne ze dne 28. 6. 2006. Sp. zn. 29 Odo 1645/2005. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 6) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2006. Sp. zn. 29 Odo 232/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 7) Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 1. 2007. Sp. zn. 29 Odo 996/2005. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 8) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007. Sp. zn. 29 Odo 1047/2005. *Soudní judikatura*. 2007, č. 7, s. 546 a násl.
- 9) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 8. 2007. Sp. zn. 29 Odo 574/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 10) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2007. Sp. zn. 29 Odo 965/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 11) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2008. Sp. zn. 28 Cdo 3233/2006. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 12) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2008. Sp. zn. 29 Odo 1141/2006. In: Codexis [právní informační systém].

- 13) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2009. Sp. zn. 29 Cdo 3478/2007. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 14) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2010. Sp. zn. 29 Cdo 2352/2008. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 15) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 6. 2010. Sp. zn. 28 Cdo 4497/2009. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 16) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2010. Sp. zn. 29 Cdo 176/2009. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 17) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010. Sp. zn. 29 Cdo 427/2009. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 18) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2011. Sp. zn. 29 Cdo 1164/2010. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 19) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2011. Sp. zn. 29 Cdo 1294/2010. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 20) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 8. 2011. Sp. zn. 29 Cdo 4674/2010. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 21) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 8. 2011. Sp. zn. 29 Cdo 722/2010. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 22) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 8. 2011. Sp. zn. 29 Cdo 5250/2009. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 23) Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2011. Sp. zn. 29 Cdo 2031/2011. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 24) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 7. 2012. Sp. zn.: 29 Cdo 988/2012. In: [právní informační systém].
- 25) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2013. Sp. zn.: 29 Cdo 3817/2012. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 26) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2013. Sp. zn.: 29 Cdo 169/2013. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 27) Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 4. 2014. Sp. zn. 29 Cdo 3246/2013. In: [právní informační systém].
- 28) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2014. Sp. zn. 29 Cdo 3081/2012. In: CODEXIS [právní informační systém].

7.3.4 Rozhodnutí Ústavního soudu ČR

- 1) Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. 11. 1999. Sp. zn. III. ÚS 470/97. In: CODEXIS [právní informační systém].
- 2) Nález Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2001. Sp. zn. IV. ÚS 576/2000. *Soudní rozhledy*. 2001, č. 6., s. 36.
- 3) Nález Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2012. Sp. zn. III ÚS 3660/11. *Soudní rozhledy*. 2012, r. 18, č. 7 – 8. ISSN 1211-4405. s. 257 – 258.

7.4 Kvalifikační práce

- 1) KOKEŠ, Jiří. *Pojetí směnky ve velké Británii*, Praha, 2006. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, s. 14.
- 2) PÁVKOVÁ, Ludmila. *Směnka podle české a anglické právní úpravy*. Praha, 2007. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. s. 67 – 68.

7.5 Zahraniční prameny

- 1) AGABEG, Aviet, BARRY F. William. *The Bills of Exchange Act, 1882: with explanatory notes and decisions, and also an apendix*. London: W. Clowes. 1884. s. 9.
- 2) KYD, Steward. *Treatise on the Law of Bills of Exchange and Promissory Notes*. Forgotten Books: 2012. s. 3.
- 3) BYLES, John Bernard. *A Treatise of the Law of Bills of Exchange: Promissory Notes, Bank-Notes, Bankers' Cash-Notes and Checks*. 2013: Great Britain. s. 64.
- 4) BARRY F. William. *The Bills of Exchange Act, 1882: with explanatory notes and decisions, and also an apendix*. London: W. Clowes. 1884. s. 13.
- 5) Russell v. Phillips, 14 Q. B. (1891). In: AGABEG, Aviet, BARRY F. William. *The Bills of Exchange Act, 1882: with explanatory notes and decisions, and also an apendix*. London: W. Clowes. 1884. s. 7.
- 6) Schultz v Astley, 2 Bingh N. C 544. 29 Eng. Com. Law Rep 414 (1836). In: AGABEG, Aviet, BARRY F. William. *The Bills of Exchange Act, 1882: with explanatory notes and decisions, and also an apendix*. London: W. Clowes. 1884. s. 15.

7.6 Právní předpisy

- 1) Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.
- 2) Zákon č. 29/2000 Sb., zákon o poštovních službách a o změně některých zákonů.
- 3) Zákonem č. 296/2007 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím.
- 4) Zákon č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém.
- 5) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- 6) Zákon č. 6/1993 Sb., zákon o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.
- 7) Nařízení vlády č. 61/1993 Sb., k provedení zákona o oddělení měny.
- 8) Informace Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 1. března 2012. Nový občanský zákoník - Důvodová zpráva. Konsolidovaná verze k 1. 3. 2012.
- 9) Zákon č. 254/2004 Sb., omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.
- 10) Zákon č. 261/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti finančního trhu.

7.7 Elektronické prameny

- 1) CODEXIS [právní informační systém]. ATLAS Consulting spol. s r.o.
- 2) Beck-online [právní informační systém]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz>

8 Přílohy

Příloha č. 1

- ❖ Předtištěný formulář směnky vlastní a směnky cizí; zdroj: OPTYS, spol. s r.o.

Číslo _____ V _____ dne _____ 20 _____
(měsíc slovy) (měsíc slovy)

Místo a datum vystavení směnky

ZA TUTO VLASTNÍ SMĚNKU ZAPLATÍM

Kč _____
korun českých

Jméno (název, razítko), adresa a podpis výstavce

Číslo _____
Dne _____ (měsíc slovy)
komu _____
slovy _____
Splátno u _____
Místo placení _____

© OPTYS, spol. s r.o.

Místo a datum vystavení (měsíc slovy) _____ 20 _____
dne _____ (měsíc slovy)

Místo placení _____

SMĚNKA

Za tuto směnku - 1. vyhotovení - zaplatíte

Kč _____
komu _____
slovy _____
Kč _____

BEZ PROTESTU
Datum a podpis příjemce (acceptanta): _____

Jméno (název) a adresa výstavce: _____

Splátno u: _____
Číslo účtu: _____

Razítko a podpis výstavce

© OPTYS, spol. s r.o.

Příloha č. 2

- ❖ Směnka, o které bylo rozhodováno ve věci sp. zn. 18 Cmo 337/2008 a sp. zn. 29 Cdo 722/2010; zdroj Beck-online [právní informační systém]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgjpexztgjpgwg2lw&groupIndex=1&rowIndex=0>.

číslo 1	V Praze <small>(jestliže má být vystavena směnka)</small>	den 23. května 2006 <small>(měsíc slovy)</small>
	ZA TUTO VLASTNÍ SMĚNKU ZAPLATÍM	
komu: [redacted]	částka 120 000,00 Kč	den 23. května 2007 <small>(měsíc slovy)</small>
slovy: StodvacettisícKorunčeských00	Místo vyplacení [redacted]	[redacted]
Společnost [redacted]	Jméno (název, razbuč), adresa a podpis výstavce [redacted]	

Příloha č. 3

- ❖ Směnka, o které bylo rozhodováno ve věci sp. zn. 7 Cmo 5/2009, 29 Cdo 5250/2009, sp. zn. III. ÚS 3660/11 a sp. zn. 29 Cdo 988/2012. In: [beck-online]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgjpym6lcmvzf63ttl4ytknq&groupIndex=1&rowIndex=0>.

Směnka			
Za tuto směnku zaplatím "bez protestu"			
Místo a datum vystavení:	Měna:	Kč	Částka: = 66.660,- hal.
V: Olomouci	den:	1. června 2006	
	SLOVY:	šedesát šest tisíc šest set šedesát, Kč.	
Na řad:	Údaje splatnosti:	Den:	8., měsíc (slovy): ČERVENEC, rok: 2006
[redacted]	Jméno výstavce:	[redacted]	
[redacted]	Adresa trv. bydl. výstavce:	[redacted]	
Místo platební: ZLÍN	[redacted]	[redacted]	[redacted]